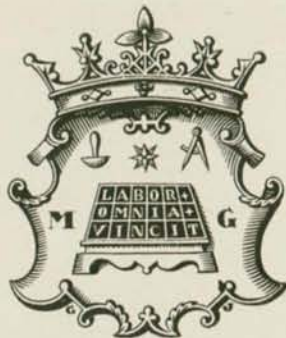

EPA

2004–2014

A MAGYAR GRAFIKA DIGITÁLIS VÁLTOZATA
A MIEK EGYESÜLET MEGBÍZÁSÁBÓL
AZ INTERNET SZOLGÁLTATÓK TANÁCSÁNAK
TÁMOGATÁSÁVAL KÉSZÜLT
AZ ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
E-SZOLGÁLTATÁSI IGAZGATÓSÁGÁN,
AZ E-KÖNYVTÁRI SZOLGÁLTATÁSOK OSZTÁLYON,
2014-BEN,
AZ ELEKTRONIKUS PERIODIKA ARCHÍVUM
ÉS ADATBÁZIS FENNÁLLÁSÁNAK
10. ÉVFORDULÓJÁN.

MAGYAR GRAFIKA

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ FOLYÓIRAT

SZERKESZTI ÉS KIADJA

BIRÓ MIKLÓS

II. ÉVFOLYAM

1921

„GLOBUS” NYOMDAI MŰINTÉZET RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMÁSA
BUDAPEST VI, ARADI-UTCA 8

C I K K E K

A csomagolás művészete. Kozma Lajos	97
A könyvkötőipar multjából. Jaschik Álmós. VIII. közlemény (5 ábrával)	5
IX. " (2 ")	22
X. " (9 ")	38
XI. " (3 ")	56
XII. " (3 ")	72
A kraszna-rieckai fogolytábor nyomdája (4 ábrával). Curiosus Aldus Manutius (7 ábrával). JMM.	134
A múlt év elején. Wanko Vilmos	1
Ankét a magyar grafikai iparágak nivójáról és a szakoktatás problémájáról. (Vélemények.) 185—200	
Bardotz Sándor	185
Bauer Henrik	186
Bozsik István	186
Braun Vilmos	186
Czutor Ede, Hódmezővásárhely	186
Deutsch Géza	186
Dukai Károly	186
Engel Kornél dr.	187
Falk Zsigmond dr.	187
Fiedler Károly, Pécs	187
Fischer Mór, Miskolc	187
Fröhlich Samu	187
Fuchs Zsigmond	187
Gaul Károly	188
Göncz Mihály	188
Györgyi Kálmán	188
Heimler Kálmán	189
Helbing Ferenc	189
Herzog Salamon	189
Illyés István	190
Janovits Ferenc	190
János Páter	190
Keeskeméti csoport	190
Kellner Albert	190
Kellner László dr.	190
Kner Imre, Gyoma	192
Kun Mihály	192
Laupál Antal, Gyoma	193
Leitner Pál, Erzsébetfalva	193
Löwy Salamon	193
Markovits Kálmán	194
Molnár Mór, Szekszárd	194
Nagy Károly, Debrecen	194
Névtelen	194
Novák László	196
Ötvös L. László, Sátorajaujhely	196
Pápai Ernő	196
Pintér László, Kaposvár	196
Prüner Arnold	197
Ranschburg Viktor	197
Sarlós Lajos	197
Schulmann Ignác	198
Schwarz Ferenc, Győr	198
Spitz Adolf	198

Szabó István	198
Székely Arthur	198
Szűcs Jenő	198
Tanay József	199
Tevan Andor, Békéscsaba	199
Tremmel Mihály és L. J., Sopron	199
Trunkó Barnabás, Debrecen	199
Walter Ernő	200
Wiesner J. Emil †	200

A nyomda mint a mesterszedő mecenása. (26 szövegközi ábrával és négy színes melléklettel) Wanko Vilmos	116
A plakát. Náda Pál dr.	20
A szakoktatás kérdése	109
A szakoktatás problémája. Wanko Vilmos	89
A Szépművészeti Múzeum átrendezése. Bálint Aladár	127
A tangirozásról. T. S. (4 ábrával) Az olvasójel. Dr. Gergely Jenő	148
Basch Árpád. (19 ábrával) Náda Pál dr.	69
Bálli nyomtatványok szedése. (8 szövegközi ábrával és 4 melléklettel) ABC.	126
Bibliofil-tulzások. Dr. Gergely Jenő	37
Coster-legenda (JMM) és G.	50
Cukorkák grafikája. (23 szövegközi ábrával, 6 melléklettel) Náda Pál dr.	91
Divék Józsefről. Kner Imre (12 szövegközi illusztrációval és 9 melléklettel)	33
Egyszerű hirdetések szedése (4 melléklettel). Wanko Vilmos	145
Fényképkiallítás. Rabinovszky Márius	100
Fuchs Dávid grafikai szaküzlet pályázatáról. (12 ábrával, 2 melléklettel) Gondos Ignác	52
Géptermünk hőmérséklete. Laupál Antal	98
Goldstein József-cég pályázata (4 ábrával, egy melléklettel)	166
Grafikai útjások és találmányok. Szilágyi József	133
Hagyományok és újszerűség. Gróf József könyvművészete (32 szövegközi ábrával és négy melléklettel). Dr. Náda Pál	149
Három apró könyvecske. Bálint Aladár	93
Helyesírásunk legközelebbi revíziója. (if)	116
Hogyan szedjük? Válasz egy szerkesztői megjegyzésre és egy vidéki levélre (4 ábrával). Wanko Vilmos	94

Hogyan szedjük? Kun Mihály. Harmadik közlemény: A cégjegy. — A szöveg helyes hangsúlyozása. — A papíralak megválasztása. — A szedésszám nagysága és térbeállítás. — Gyakorlati példák. (7 ábrával és 41 példával)	9
Negyedik közlemény: A hajlított sor. Ennek érzelmkifejező hatása. Mozdulata, illetve aktivitása. Helyes alkalmazása. (28 példával)	24
Ötödik közlemény (10 példával) Hozzászólás a hajlított sorok tárgyában. Gondos Ignác	101
Iparunk fejlesztése. Weiss Ferenc „Keep smiling!” Gondos Ignác	171
Könyvművészet. Dr. Náda Pál	168
Kun Mihály munkáinak kiállítása. Wanko V. — Schmidt János	4
„Labor omnia vincit!” Weintraub Jenő	59
Második évfolyamunk	165
Mettőri teendőkről. Rasofszky Andor	173
Modern betűk és azok kifejezőmódja. S. w.	59
Napirendre a szakoktatás kérdésével. Wanko Vilmos	49
Nincsen elég akszidens-szedő és nyomdai tisztviselő. Löwy Salamon	17
Nyomdászati kiállítás. Walter Ernő	89
Nyomdászati kiállítás. — Oktatás. Székely Artur. — Wanko	110
Papírosmalom (3 ábrával). Dr. Lambrecht Kálmán	169
Pérel-Herez Imre (10 ábrával). Dr. Náda Pál	51
Praktikus munka. (W. P., Berlin) 118	
Regény és novella. Benedek Marcell	172
Rembrandt rézkarcai. Bálint Aladár	71
Részvénytársaságok számozása számozókészülékek nélkül (3 ábrával). Kner Imre	150
Rudnay Gyula. Bálint Aladár	165
Senefelder Alajos	152
Szakmaközi bizottság vagy szakmafejlesztő egyesület? Wanko Vilmos	125
Szinekről. Kner Imre	1
Talán mégis sikerül	145
Technikai széljegyzetek a pénzügyekhez. Fuchs Zsigmond	18
Technikai útjások	130
Valami a címírások eredetéről. Harasztli József	35

R Ö V I D

K Ö Z L E M É N Y E K

FELJEGYZÉSEK

A főnökegyesület és a VNYOSZ fuzója	15
A grafikai reklám művészetéről	46, 65
A jövő könyve	143
A legelső illusztrált és naponként megjelenő lap	47
Amerikai nyomtatványok	66
A rajzoló művészekért	163
Az amerikai lapok terjedelme is szűkül	68

Az első irodalommal foglalkozó lap	67
Az utolsó két év könyvtermelése	46
A XII. Keleti Vásár (D)	85
Bíró Miklós nyomdai műintézete	66
C. Angerer & Goeschl (G)	86
Darvas Adolf	46
Egységes gyorsírás eszméje	122
Első Magyar Betűöntőde rt.	46
Élelmiszerek csomagolása	30
Gondos Ignác	122
Grafikai Főnökök Társasága	16

Halálozások	107
Képviselőlet átvétel	31
Két helyen megjelent napilap	46
Kolozsvár nyomdaiiparának fejlődése	107
Lapunk jelen számával	86
Lapunk mult havi száma	66
Magyar Bibliophil-Társaság	29
Mellékleteink	
16, 31, 47, 67, 86, 108, 143, 163, 183	
Mi a luxusnyomat? B.	67
Nemzetközi könyvkiállítás	30

Országos vas- és gépipari kiállítás	122
Papíros gyártása bambuszról	31
Pályázat helyettes titkári állásra	65
Rembrandt-kare mint üzleti reklám	108
Szakelődások a könyvkötők szak- egyesületében	16
Ullstein Rt.	86
6400 német szaklap	65

PÁLYÁZATOK

A Fuchs-cég pályázata	13, 31, 48
A Goldstein József-nyomda levél- fejpályázatának eredménye	155
Ezerkoronás pályázatunk	13
Kaposvári nyomdászok meghívó- pályázata	180
Meseillusztrációk	154
Pályázat a lapok karácsonyi hir- detéseire	155, 180
Pályázat meghívóra	106
Pályázat tagsági jegyre és levél- fejre	155
Pályázat újévi köszöntőlapokra	155, 180
2250 koronás pályázat levélfej sze- désére és nyomására	140

UJ BETŰK

A J. G. Schelter & Giesecke, Leip- zig új betűi és díszai	178
Kupferstich-Antikva	158
Messe-Grotesk	158

SZEDÉSTECHNIKA

„A kéziratot tisztán vissza!”	119
A léniaanyag feldolgozásánál. S.-r.	81
Az egyöntetű betűfaj-választás B.	61
Ar és pinzetta	80
Két oldal kilövése	119
Oldalszám nélküli oldalak számo- zása	178
Régi antikva mint divatos betű (3 példával)	26
Részvényszelvények számozása számozókészülékek nélkül,	
Konecz József	178
Takarékosság. R.	60
Több világosságot. R. N.	60
Törtésmások jelentősége címsorok- ban. (11 ábrával)	136
Vonalkeretek (2 ábrával) B.	80

NYOMTATÁSTECHNIKA

A sajtóhiba ördöge	104
Átnyomatok alaplemezekre L. A.	
Gy.	83
Az alsószalag használata az egy- szerű gyorsajtókon. L. A. Gy.	84
Borítás a téglaysajtókon. L. A. Gy.	84
Bronzrozott alapra való nyomás	177
Bronzolásról	137
Csak teória? Laupál Antal	83
Egyes színek kellemetlen fénye	177
Elmélet és gyakorlat. Megjegyzé- sek a „Színes festékek” c. köz- leményre. —u—	11
Értékpapírok alapnyomata. L. A.	61
Fametszetek nyomtatására. L. A.	41
Festékelosztódás a gyorsajtókon	154
Gépolajnak nyomdafestékhez ke- verése	120
Haragos gépmester vagy nyomó	120
Három- és négyzinyomás	177
Nyomatás nikkelezett klisékről.	
L. A.	41
Tégely állítása az amerikai tégely- sajtón	104, 138, 153, 177
Újmutatások a többszínű nyom- tatáshoz. (R.)	84
Válasz az „Elmélet és gyakorlat” c. közleményre. Laupál Antal	26

SZAKIRODALOM

A leggyorsabb folyóírás tankönyve (1 ábrával. (g.)	76
Das Gesamtgebiet des Offset- druckes	158
Grafika	106, 139
Jaschik: A könyvművészetről	140
Magyar Nyomdászat	122, 157
Rosner: A betűrajzolás (10 ábrá- val)	139

SZAKOKTATÁS

A korrektor és a szedő együtt- működése	183
A litografiáról	77
A magyar helyesírás és a könyv- nyomatók	158
Grafikus Művezetők Társasköre	183
Ismeretterjesztő előadások a könyvről	159
Szakelődadás a Korrektor Körben	
H. S.	77
Szakelődadások	138

MŰVÉSZET

A Szépművészeti Múzeum új szer- zeményei B. A.	103
Bayros	61
Behrens Péter	80
Egyéni márkák	142
Egy kirakatról	78
Exlibrisek a pultron	78
Futurista plakátok	62
Grafikai gyűjtemények	160
Greco Magdolnája a Szépművészeti Múzeumban. Bálint	103
Groteszk művészet	160
Hangverseny műsorok	43
Jó pálinkák — új cégérek	182
Két grafikus	78
Könyvkiállítás	14
Lichtwark	142
Művészi gyermekképeskönyvek	142
Művészi iskoláskönyvek	103
Modern grafika és közönsége	80
Osthaus	159
Plakátművészet — falun	182
Plakátok izléstelensége	43
Régi regények új kiadásai	44
Silhouettek	62
Szükségpénzkiállítás	14
Worswede	61

KIÁLLÍTÁSOK

A XX. század könyvművészete	81
Magyar Remekművek. (Bálint)	82
Pütkösdí kiállításunk és vidéki vándorkiállításunk	82
Az Ernst-Múzeum csoportkiállí- tása	141
A Magyar Grafika kiállításai	160, 182
Dante-kiállítás	161
Gyermekképeskönyvek	161
A Szépművészeti Múzeum új szoborgyűjteményei. Bálint A.	162
Perlmutter Izásk képei. Bálint	163
Hadifogolytáborokban készült nyomatványok kiállítása	182

IRODALOM

A Pantheon első esztendeje	104
Beethoven	84
Benedek Marcell új könyvei. Dr.	
Lambrecht	42
Benvenuto Cellini önéletrajza	164
Beüthy Zsolt: Régi nóták	12
Björnson: Arne Solbakken	
Synnöve	27
Dosztöjevsky: A síheder	140
Hevesi: Az igazi Shakespeare	63
Irodalmi miniatűrök	182

K K K.	85
Kosáryné Réz Lola: Álom	27
Oscar Wilde: A readingi fogház balladája	62
Remekírók Pantheonja	140
Schöpfung: A pirosruhás nő	62
Uj könyvek	13

KRITIKA

A szennykonkurrencia egy remek- műve. (1 ábrával)	88
Az Iparművészeti Iskola nyomdá- jából. (1 ábrával)	12
Békésmegyei Kispolgár	88
Debrecenből	121
Egy könyveimlap (2 ábrával)	28
Győri nyomdászok meghívója	143
Kalocsai Árpád-nyomda	142
Kaposvári nyomdászok meghívója	105
Magyaróváról	143
Makói Ujság	158
Somogyi Ujság nyomdája	143
Szegedi nyomtatványok	106
Szegedről	180
Szentesi lapok hirdetései	47, 180
Szentesi meghívók	88
Szombathelyi nyomtatványok	88
Tamási	106
Thália műintézet Rt. (1 ábrával)	121
„Tonlinen und Bogensatz die neue deutsche Mode“	121
Újévi kártyák. (5 ábrával)	12

KORREKTURA

Az ikerszavak helyesírása	45
Főnévi jelzők. Sz. J.	63
Mássalhangzótorlódások	46
Öt tanács a korrektúra-levona- tokra vonatkozólag. R.	64

LAPSZEMLE

Graphische Revue	44
------------------	----

TRÉFA

A könyv kelendőségének feltételei.	
Kner Izidor	87
Egy kis háborus uszítás. Kner Izi- dor	48
Pennás emberek parazittál. Kner Izidor	123

KÜLFÖLD

Berlini levél. Weisz Adolf	14, 45
----------------------------	--------

KÖNYVKÖTÉS

A könyvkötés	64
--------------	----

UJÍTÁSOK

Betűszedő-készülék	77
Festéknélküli dombornyomás	64
„Haridor” sarokgömbölyítő gép (3 ábra)	131
„Heidelsberger Druckautomat” (1 ábrával)	131
Hinterdorfer—Róna-féle vonalzó- gép	121
Légmentesen záródó festéktartály (1 ábrával)	28
„Linograph” sorszedő- és öntőgép (1 ábrával)	130
Uj tömönteljárás	64
„Vermitt” főzőkészülék (2 ábrával)	132

ÜZEMVEZETÉS

A jó üzemvezetés titka	44
Betűk és kizárások sulya	156
Kiméljük meg a betűanyagot	156

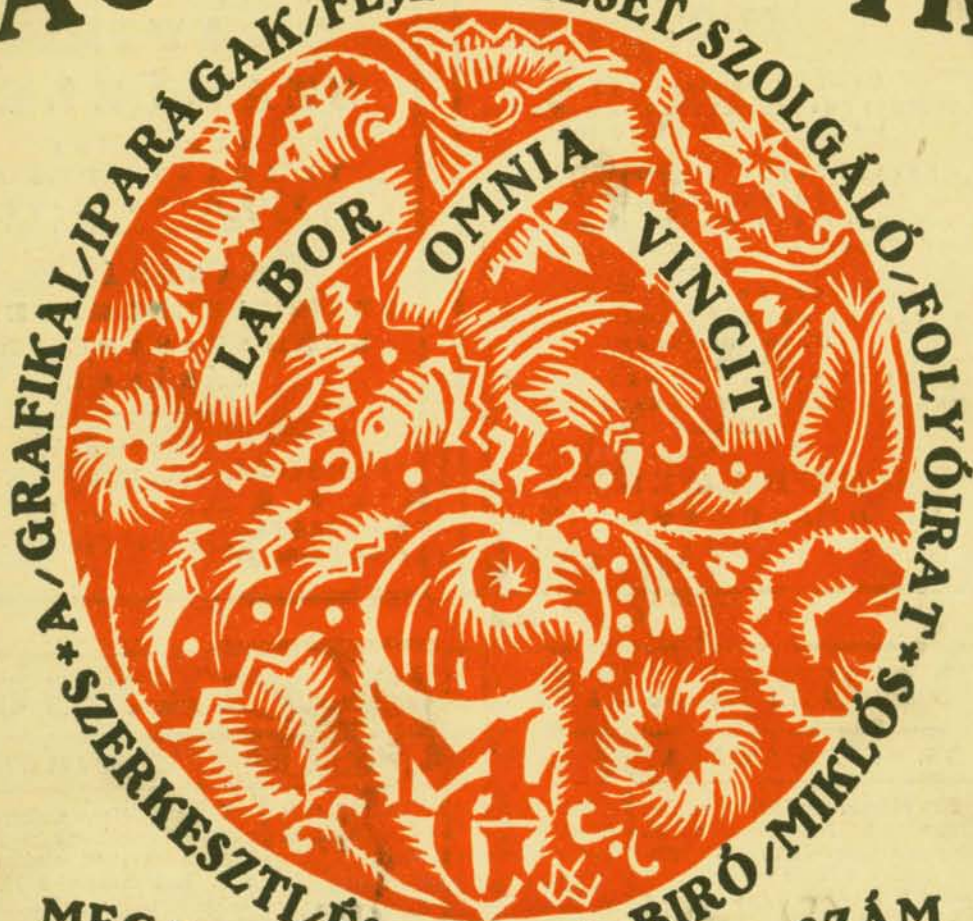
SZAKKÉRDÉSEK

Betűmagas tömöntvény-címsorok	156
-------------------------------	-----

MCMXXI/JANUÁR/ELSŐ/SZÁM

MAGYAR GRAFIKA

MEGJELENIK/ÉVENKÉNT/TIZ/SZÁM
ÉVI/ELŐFIZETÉSI/DIJ/280/K
EGY/SZÁM/30/K

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST IX, RÁDAY-UTCA 26 / TELEFON JÓZSEF 29-33

TELEFONSZÁM 23-70

ELSŐ MAGYAR BETÜÖNTÖDE R T.

ÉRDEKKÖZÖSSÉGBEN A
SCHRIFTGIESSEREID. STEMPER AG.
FRANKFURT A/M CÉGGEL

DIVATOS SZÖVEG ÉS CIMBETŰK
MAGYAR, NÉMET, LENGYEL,
HORVÁT, TÓT, ROMÁN, BOLGÁR,
SZERB, GÖRÖG SZEDÉSHEZ

A LINOTYPE SZEDŐGÉPEK
BETŰVEL EGYEZŐ VÁGÁSÚ BETŰK
KÉZI SZEDÉSRE

SIMA ÉS MINTÁZOTT RÉZLÉNIÁK
TELJES NYOMDAI BERENDEZÉSEK

BUDAPEST
VI, DESSEWFFY-UTCA
32

Gépek,
betűk, festékek,
felszerelési
anyagok

FUCHS DÁVID GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST
VI, ARADI-UTCA 22
TELEFON 21-91

HASZNÁLT
SZAKMABELI GÉPEKET
LEGMAGASABB ÁRON
VÁSÁROL

Könyvnyomdák,
litografiák,
és dobozgyárak
berendezése

BESZERZÉSI FORRÁSOK

BETŰ ÉS LÉNIA

Első Magyar Betüöntöde Rt. Budapest, VI, Dessewffy-utca 32. Divatos szöveg- és címbetűk minden nyelvhez. Sima és mintázott rézléniaiak. Elvállalja teljes nyomdai berendezések szállítását.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest, VIII, Rákóczi-tér 2. sz. Telefonszám József 48-12.

BETŰFÉM

Magyar Ólomárugyár és Fémkereskedelmi Rt. Budapest, VI, Forgách-utca 4. szám. Telefon 110-45, 102-01, 36-75.

HENGERANYAG

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntöde. Budapest, IX, Márton-utca 19.

GÉPJAVÍTÁS

Klein Ernő gépműhelye. Budapest, VII, István-ut 4.

NYOMÓGÉP

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest, VIII, Rákóczi-tér 2. sz. Telefonszám József 48-12.

Fuchs Dávid grafikai szaküzlete. VI, Aradi-utca 22. Telefon 21-91.

SZAKÜZLET

Fuchs Dávid grafikai szaküzlete. VI, Aradi-utca 22. Telefon 21-91.

Gross és Kallós, Budapest, V, Nádor-u. 29. Telefon 49-31.

Horvát Lajos grafikai szaküzlete Budapest, VI, Aréna-ut 80. Telefonszám József 32-03. Az ország egyik legnagyobb grafikai gépraktára. Javításokat szavatosság mellett vállal.

Pusztai Zsigmond grafikai szaküzlet, Budapest, V, Tátra-utca 6. Gépek, szerelvények, anyagok és festékek raktára. Elsőrangú képviselések. Teljes nyomdai berendezések szállítását is vállalja.

Freund-Barát-féle ügyökség és grafikai szaküzlet Budapest, V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

PAPIROS

Welsz Márton, papíráruk gyári raktára. Mindennemű író- és nyomópapírok nagyban eladása. Budapest, V, Bálvány-utca 19. Telefon 97-37. Sürgőncím: Welszpapír Budapest.

FESTÉK

Berger és Wirth kő- és könyvnyomdai festékgyár, hengeröntöde. Budapest, IX, Márton-utca 19.

Gebr. Schmidt G. m. b. H. Frankfurt a/M. kő- és könyvnyomdai festékek lerakata: Freund-Barát-féle ügyökség és grafikai szaküzlet Budapest, V, Országház-tér 4. Telefon 82-35.

Universal grafikai szaküzlet Rt. Budapest, VIII, Rákóczi-tér 2. sz. Telefonszám József 48-12.

KLISÉK

Sokszorosító Ipar Rt. Budapest, VIII, Tisza Kálmán-tér 6.

A GRAFIKAI IPARÁGAK FEJLESZTÉSÉT SZOLGÁLÓ MAGYAR GRAFIKA

SZERKESZTI ÉS KIADJA
BIRÓ MIKLÓS

MEGJELENIK JUNIUS ÉS JULIUS HÓ KIVÉTELEVEL
HAVONKÉNT. SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST IX, RÁDAY-UTCA 26 TELEFON JÓZSEF 29-33

ELŐFIZETÉSI DIJ EGY ÉVRE 280 KOR. EGYES SZÁM
ÁRA 30 KORONA. HIRDETÉSEK EGYSZERI KÖZLÉSE
CICERÓSORONKÉNT 12 K. ÉVES HIRDETÉSEKNÉL 10 K

A M U L T É V E L E J É N

a szakmai körökben és a szakajtóban számtalanszor hallottuk és olvastuk, hogy a szakoktatás kérdésének megoldásáról a kebelbeli munkaadó- és munkáskörökben tapasztalható kedvetlenség és az ügy iránti érdeklődés teljes hiánya miatt komolyan beszélni sem lehet.

Valójában ez így is volt, s hogy évközben némileg megváltozott a helyzet, abban nem kis érdeme van lapunknak. Egy év óta nem szününk meg hangoztatni ama szilárd meggyőződésünket, hogy a magyar nyomdaipart csakis a szakmásteret felébresztése és élesztése útján állíthatjuk talpra. Ez a meggyőződésünk abból a tudatból fakad, hogy a magyar nyomdászok a háboru előtti években a szakmafejlesztés iránt oly nagymérvű érdeklődést és áldozatkészséget tanúsítottak, amint letettebb grafikai iparral bíró államokban is alig tapasztalhattunk.

Abbeli törekvésünket tehát, hogy a tapasztalt nem-törődömséget megtörjük s az érdeklődést ezen munkaadót és munkást egyaránt érdeklő ügy iránt felkeltsük, meglehetősen siker koronázta. Jele ennek olvasóink táborának gyarapodása, s az az általános érdeklődés, melyet a szakmafejlesztés fokozottabb kultiválására hivatott nagyszabású egyesület létrehozásának eszméje felkeltett.

De más jelenségek is amellett szólnak, hogy a magyar könyvnyomtatók szakmásteretete ébredőben van. Nyilvánvaló okokból fel kellett emelniünk lapunk előfizetési árát, számolván egyben azzal, hogy olvasóink táborára megfigyatelőzök. Amitől tartottunk: nem következett be. Sőt. Az eddigi adatok szerint olvasóink száma ugy a fővárosi, mint a vidéki nyomdákban emelkedni fog. A szakoktatás iránti érdeklődés, a tanulmányvágyás ilyen való megnyilvánulása a legszebb reményeket kelti fel bennünk. Hisszük is, hogy a folyó évben teljes mértékben sikerül majd szaktársaink lelkületét megiekvő nyomasztó kedvetlenséget eloszlatni és sikerül majd szakoktatásunknak hét év óta kátyuban levő, tudást és áldást osztó szekerét megindítani.

Ismételjük: a nyomdaipari munkásság a multban tanujelét adta szakmásteretetének, mesterségében való tökéletesedés iránti vágyának és ezek érdekében áldozatokat is hozott. Szívvel kívánjuk, hogy így legyen a jövőben is. De egyéb oly biztató jelenségeket megfigyeltünk, melyek annak a feltételezésére jogosítanak, miszerint a jövőben munkaadóink is — felismerve a tényt, hogy a munkás szaktudásának fejlesztése nemcsak a munkás egyéni érdeke, hanem általános ipari érdek — ezen ügy iránt állandó és kitartó érdeklődést és — e pil-

lanatban ez is fontos — az üggyhöz méltó áldozatkészséget fognak tanúsítani.

A mi feladatunk pedig az lesz, hogy a megértés útját egyengessük. Legjobb törekvésünknek tartjuk, hogy a munkásokat és munkaadókat a szakoktatás kérdésében egyetértésre bírjuk, hogy vállvetve állhassanak ahhoz a nagy munkához, amelytől a magyar grafikai ipar művészeti irányban való fejlesztését és fellendülését várjuk.

A nagy munka küszöbén hasonló érzelmeket, lelkesedést kérünk szakmánk minden tagjától a közös ügy érdekében.

WANKO VILMOS

A SZINEKRŐL

ESTERSÉGÜNKNEK az utóbbi évtizedekben egyre fontosabb eleme lett a szín, s mégis, szinte értelmetlen módon, alig van a nyomdászattal összefüggő sokféle tudományág és ismeretkör között olyan, amelyen nagyobb tájékozatlansággal mozognánk, mint éppen a színelmélet terén. Hogy mennyire így van ez, erre nézve hivatkozom e lap mult évi március havi számára, amelynek két cikke is foglalkozik a színekkel. Az egyiknek címe: „A színek elmélete“ s a cikk — egy 20 soros, igen hézagos és több téves megállapítást tartalmazó elméleti bevezetés után — kizárólag a festékek anyagok felsorolásával foglalkozik s azok eredetét ismerteti. A — tudtommal fordított — cikk fordítóját talán a „Farbe“ szó tévesztette meg, amely magyarul „színt“ is és „festéket“ is jelent. Mert hisz a színek elmélete valami egészen mást jelent. A másik cikk a „Nyomtatástechnika“ rovatban „Plakátok olvashatósága“ címen egyes színek egymáshoz való viszonyával foglalkozik s az egész cikk erősen jellemző a színekről való általános ismereteink hiányos voltára. Legyen szabad ezzel a cíikkel és megállapításaival kissé bővebben foglalkozni.

A cikk eredeti forrása bizonyos szavakat, mint pl. „piros, zöld, kék, sárga“, pontosan körülhatárolt fogalmak kifejezőiként használ. Holott egy-egy ilyen szó mögött olyan kategóriák húzódnak meg, amelyek egész nagy fogalomköröket ölelnek fel, benyomások és érzékelések egész sorozata van beraktározva bennük.

Ha azt mondom: „piros“, nem gondolok egy egészen határozott színárnyalatra, hanem a színek egy egész

csoportjára, családjára, amelynek egyes tagjait — sajnos — ma még nem képes a nyelvhasználat, illetve a tudomány pontosan megjelölni. Kísérjük meg ezt a családot kisebb alcsoportokra, generációkra felosztani.

A piros színek csoportja a színskálán, illetve a színkörön a viola és a narancs színcsoportok között fekszik.

PÉRELY HERCZ IMRE MUNKÁIBÓL

A viola felé vannak a piros szín kékes, azaz hidegebb árnyalatai, a narancs felé pedig a sárgás, azaz melegebb árnyalatok. Ha egy ideálisan tiszta és lehető legnagyobb telítettségű színskálán, amely megfelelő széles területen él, a violától a narancs felé haladunk, a hidegebb kékes pirostól, az ideális tiszta pirosra keresztül a melegebb sárgás pirosig a piros szín számtalan árnyalatát találjuk. Hogy ezek közül melyik „a” piros, az, amelyiket ma az abszolút tiszta pirosnak fogadjunk el, nem határozható meg. A spektrumban a Fraunhofer-vonalak segítségével az egyes színsugarak helyzete a legnagyobb pontossággal megállapítható ugyan, de egy jól felszerelt fizikai laboratórium nem áll a műhelyben rendelkezésünkre s tudvalegőleg a gyárak se tudnák egy ily pontosan meghatározott árnyalat betartását biztosítani. (Vannak festékanyagok, amelyek maguk többféle árnyalatot mutatnak, pl. a kármin, amelyet háromszínynyomásnál normálvörösként használunk s amellyel igyekszik a gyár az ideális normálpirosat megközelíteni; ez a piros akkor, ha erősen telítve nyomtatjuk, — úgy, hogy fedjen a papíron — inkább sárgás árnyalatu, míg áttetszőn nyomtatva, azaz firnisszel hígítva, erősen kékes árnyalatot vesz fel.)

Nekünk csak színérzékünk, a színek megítélésében szerzett gyakorlatunk áll ezen a téren rendelkezésünkre s negatív módszerhez kell nyúlnunk a meghatározásnál. Vagyis: azt a pirosat, amelyet sem feltűnően kékesnek, sem feltűnően sárgásnak nem érzünk, szoktunk elfogadni normálpiros gyanánt.

Ettől a normálpirosától jobbra és balra — ugyanazon a fokán a tisztaságnak és az intenzitásnak — a piros szín rengeteg árnyalata fekszik a kékes és sárgás csoportban, s nagyon sok árnyalatot számolhatunk meg, míg a kékespiros után következő színeket inkább hajlandók leszünk a vörösesviola csoporthoz számítani.

Ha ebből a nagy piros családból egyetlen színárnyalatot kiválasztunk, azt a legkülönbözőbb elváltozásokon kísérhetjük keresztül. Először hígítva a színt, fényerősségét növelhetjük, az intenzív pirostól egészen a fehérig, a „rózsaszín” számtalan árnyalatát állítván elő, — azután a szín fényerősségét csökkentve, a színt sötétítve, azt egészen a feketéig mélyíthetjük, ezzel a „gesztenyebarna, fényképbarna, bordó, bordóvörös” stb. rengeteg olyan árnyalatát állíthatjuk elő, amelyeket egy tudományos nomenclatura híján vagyunk kénytelenek ilyen nem pontos nevekkal megnevezni.

Ez a kétféle sorozat azonban még csak csupa „másodrendű” színt tartalmaz, azaz a piros és még egy alapszín (sárga vagy kék) keverékének árnyalataiból állanak. Hátra vannak még a harmadrendű színek, amelyekben a pirosból mindkét másik alapszín van bizonyos mennyiségben keverve. Ezek a színek szürke, vagy egy másik másodrendű szín hozzákeverése által állíthatók elő s fehértől feketéig minden árnyalattal rendelkeznek. Ide tartoznak a rozsdavörös, a husszínű, a lazacvörös rengeteg árnyalata, az a sok-sokféle modern divatszín, pasztellszín, amelyek azonban még mind — a „piros” gyűjtőnév alá foglalhatók.

Fogadást ajánlok arra, hogy az említett közleményben közölt olvashatósági táblázat egész sorrendjét fel tudom forgatni még akkor is, ha a feketével és fehérrel mélyítés és hígítás, s a harmadrendű színekkel való rengeteg lehetőséget nyújtó keverésről lemondok.

Képzelmék el szaktársaim ezt a kétféle lehetőséget: 1. kissé vöröses, inkább krómsárgás, meleg sárga plakátpapírra sárgás, inkább cinóberszerű plakátfestékekkel nyomtatom a szöveget; 2. kissé hideg, inkább zöldes, citromsárga papírosra, hidegebb kékes vörös festékekkel nyomtatok. Ez a kétféle változat mindakettő benne foglaltatik a „pirosbetűs plakát sárga papíron” fogalmában. Ha eltekintünk attól, hogy a fenti kétféle papíros és kétféle festék igen különböző árnyalatu, tisztaságú és sötétségi lehet, akkor is tapasztalatból tudjuk, hogy más és más lesz az olvashatóság viszonya napos vagy borus időben, vagyis a megvilágítás minden kis változásánál. Más lesz az, ha a papíros matt és a festék fényes, vagy viszont s az árnyalati, színbeli és tisztasági kontraszt, illetve viszony minden kis eltérése hihetetlen módon befolyásolja az olvashatóságot és az összehatást.

Végül még egy igen fontos tényező lép itt fel, az összes fent említetteken kívül, a szimultán-kontraszt jelensége, vagyis az a jelenség, hogy az egymás mellett egyszerre megjelenő színek — szemidegeink különös érzékenysége folytán — egymást hatásukban igen erősen befolyásolják. Ajánlom szaktársaimnak a következő egyszerű próbát: ugyanabból a papírból kivágott egyforma darabkákat hasonlítsanak össze különböző színű és felületű alapon: fehér papíron, az asztal fényes, barna lapján, ruhájuk tompa, szürke, de durva szövésű felületén stb. Ugyanaz a színű papíros mindig egészen másnak fog látszani.

Egyformán intenzív, tiszta, erős színek egymás mellett erősen izgató vibráló hatást váltanak ki, közelből sokáig szemlélve különös fények látszanak a széleknél felvillanni, s az ilyen élénk színfelületek általában igen nyugtalanítóan, sokszor kellemetlenül hatnak. A gyakorlott színszakértő igen egyszerű eszközt ismer ennek a kiegyenlítésére: a két szín közé egy neutrális szín keskeny sávját iktatja közbe, fehér, fekete, szürke konturt, ami a kellemetlen „Gremscheint“ egyszerre eltünteti.

Tehát ugyanaz a piros betűs sárga papirosra nyomtatott plakát is egészen másként hat, ha

1. a színfelületek aránya más, azaz, ha a piros betű vékony, vagy nagyon husos, nagy piros felületet mutat;
2. ha a piros és sárga között nincs kontur;
3. ha a kontur fehér, fekete, vagy más színű;
4. ha a kontur egészen vékony, alig látható (már így is erősen befolyásolja az összehatást), vagy egész vastag sávvá erősödik.

A fent elmondottakból két olyan tény következik, amely reánk nézve fontos és pedig:

a) a nyomdásznak vagy művésznek megadott színakkord — pl. piros betű sárga alapon — a nyers anyag csupán, amellyel a mindenkori cél érdekében a lehető legkülönbözőbb hatásokat el lehet érni. A csupán közelhatásra szánt, igen finom és igen diszkrét munkában éppen úgy fel lehet ugyanazt az akkordot használni, mint az „ordító“, szinte kilométerre ható plakáton, — ha a színekkel bánás módszereit ismerjük;

b) az olyan tudománymegállapításokból, mint amilyen ez az angol plakátgyár röpitett világgá, semmiféle elméleti vagy gyakorlati hasznunk nincs. A boldog békeidőkben tele voltak a szaklapok ilyen adatokkal, amelyeknek senki sem látta a hasznát, mert az adatoknak csak az összes mellékkörülmények pontos és mindenki által érthető felfjegyzése adott volna értéket.

Ezért a hibáért azonban sem az angol plakátgyárat, sem a hírt közlő szaklapokat nem tehetjük felelőssé.

A tudomány mindeddig nem alkotta meg azokat a segédeszközöket és egységes, pontos, közérthető meghatározásokat, amelyek számunkra nagyarányú tudományos felkészülés nélkül is lehetővé tennék a színek és festékek területén való tájékozódást. Ezeknek a hiánya egyre nyomasztóbban és károsabban vált érezhetővé. A nagy háború előtt a „Brücke“ nevű nemzetközi egyesület, ennek alapítója, Wilhelm Ostwald, a nagy tudós és legutóbb a Deutscher Werkbund fáradoztak a megoldáson. A cél a következő volt:

a) színárnyalatok olyan elnevezése, amely könnyen kezelhető és megérthető voltánál fogva nemzetközi meg egyezés útján, mint valami egységes mértékrendszer, akár törvényhozásilag elfogadható legyen;

b) a festékanyagok olyan kötelező megjelölése, amely azok értékéről, tulajdonságairól, elhasználhatóságáról a vevőt a világ minden részében egyformán tájékoztassa s e megjelölés ugyancsak kötelező keresztülvitele.

A rendszer előnyei a következők lettek volna:

Megszűnt volna a gyárakban gyártott festékek hihetetlen sokfélesége, amivel a közgazdasági élet óriási megtakarításokat ért volna el. Megszűnt volna az az anomália, hogy „császárkék“ vagy „levélzöld“ néven minden gyár — szinte minden esetben — más-más festéket szállít. Az egységes, rendszeres színskála úgy

megkönnyítené a színekkel való bánás elajátítását, hogy a raktáron tartott színek száma csak kis töredékre csökkenne, az iparművész vagy munkás a kevesebb kész színből nagy könnyebbséggel tudna — a nagyobb tájékozottság és nagyobb biztonság révén — az eddiginél sokkal többféle színt keverni s az egyszer kikevert színt, pl. új példányszámmal, vagy ha a kevert festék mennyiség korán elfogy, pontosan utánozni.

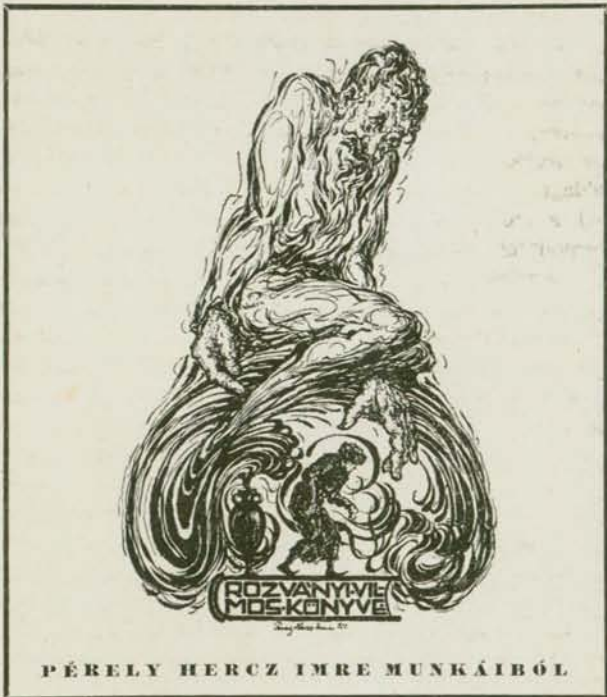
Ezek lennének az egységes színskála és egységes elnevezés előnyei.

A kötelező megjelölés három szempontra terjedt volna ki a mi mesterségünkben:

a) egy betűvel, pl. H., S., C., stb. meg kellett volna a gyárnak jelölnie a dobozon azt, hogy a festék higany-, kén-, vagy krómvegyület-e, növényi, ásványi vagy állati eredetű-e stb. Ez esetben, ha a jelzés megbízhatóságát a nemzetközi törvényhozás garantálja, a gépmester minden kémiai tudás nélkül is megjegyezhetné, hogy mely csoportok tagjait nem szabad egymással keverni, hogy kellemetlen meglepetések ne érhessek;

b) számokkal kellett volna megjelölni a festék fényállóságának fokát (I. teljesen fényálló, II. majdnem fényálló, III. nem fényálló), s akkor minden kémiai tudás nélkül tudhatná a nyomdász, melyik festék való a hetekig napfényen függő plakátra s melyik az egy napig élő alkalmi nyomtatványra;

c) külön jelzés mutatná, melyek a vízben oldódó festékek (pl. a kármin), amelyeket nedvességnak kitett nyomtatványokon, lakkozott plakátokon, borításra szánt dobozáthuzatokon (amelyet a könyvkötő enyvvél vagy keményítőcsirizzel ken meg) nem szabad használni.

Ezek a reformok várták a nemzetközi kulturmunka útján való megvalósítást. Reméljük, hogy úgy ezekről, mint a színelméletéről, amelynek megalkotásán éppen most dolgozik Ostwald, az élő tudósok egyik legnagyobbja, még bővebben írhatunk e lapban. KNER IMRE

KUN MIHÁLY MUNKÁINAK KIÁLLITÁSA

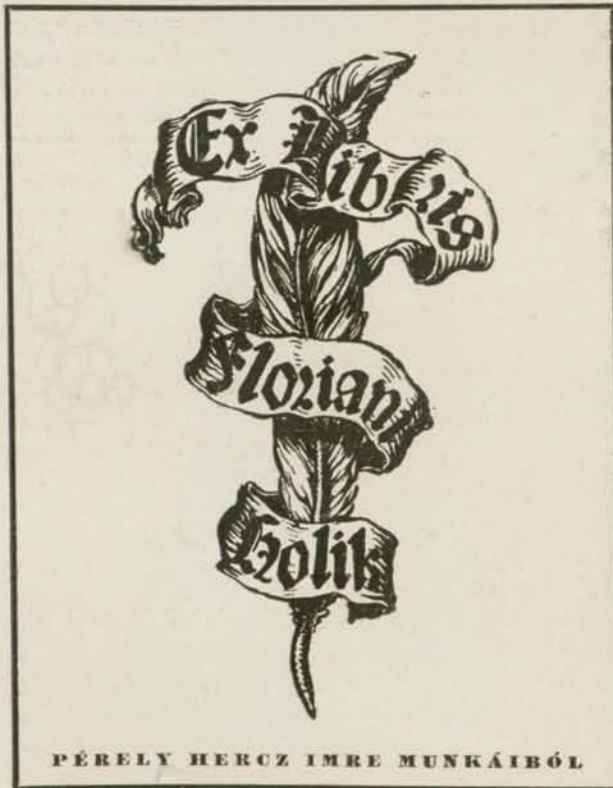

aracsonykor és a nagy érdeklődés következtében újév napján és január 2-án is nyitva tartottuk lapunk első kiállítását, melynek anyagát Kun Mihály szaktársunk munkái szolgáltatták. A kiállítás — öt év óta első ilyenemű látványosság — igen nagy érdek-

lődést váltott ki a szaktársak köréből és — ezt jólesőleg állapítjuk meg — a munkaadók körében is. Nagy szó ez. Mint a szakkör kiállításainak rendezője s mint olyan, aki ezeken a kiállításokon a megnyitástól a bezárásig jelen voltam, merem állítani, hogy egy kezem öt ujján el tudnám sorolni azokat a munkaadókat, akik nyomtatvány-kiállításainkat rendszerint megtekintették. Ezek is inkább „kis princik” voltak, akik a maguk nyomdájában nemcsak a főnöki, hanem a mesterszedői kon-
diciót töltötték be.

Helyünk nem engedi meg, hogy e jelenségről e helyütt tovább elmélkedjek, pedig a tárgy megérdemelné.

Magáról a kiállításról, illetve Kun munkáiról is csak igen röviden fogok véleményt mondani. Az a benső viszony, mely köztem és Kun Mihály, egyik legszorgalmasabb munkatársam között fennáll, eleve kizárja, hogy papírra vessem a dicséretnek mindama jelzőit,

melyeket kiállított munkákra alkalmazhatnék, s amelyeket kötelességszerű udvarlásnak minősítenének a rossz-májuak.

A kiállítás egyik nagy hibáját kell Kun Mihály rovására írni. Munkáit nem rendezte készítésük sorrendjében! Ez pedig lehetetlenné tette, hogy fejlődését, tökéletesé-

dését évről-évre megfigyelhessük. Ez a megfigyelés rendkívül tanulságos lett volna. Szedésről nyomott munkáinak sorát még csak megállapíthattuk a munkák stílusáról, de sok esetben ez sem járt eredménnyel. Kun Mihálynak ugyanis legegényibb sajátossága, hogy mindig a köznapitól, a sablontól eltérő munkára törekszik. Eme jó tulajdonságát különösen az iparművészeti irány idejében készült munkáin figyelhetjük meg, amelyeknek tulnyomó részénél új utakat, új ábrázolási módokat kerestett, csak hogy eredeti munkát produkáljon. Rajz után készült kliséről nyomtatott munkáinak kora tekintetében már nehezebben tudunk eligazodni. Az egyedüli támpont e tekintetben csak az lehet, hogy újabb — 4–5 éves —

ÚJÉVI ÜDVÖZLŐLAP A XIV. SZÁZADBÓL

munkáin sokkal több bátorságot, ötletességet, elevenséget észlelhetünk, mint régibb rajzain. Egy dolgot azonban a bevezetésben elmondottak dacára is kénytelen vagyok leszögezni. Kun Mihályt mint grafikus-rajzoló magyar kollégái között a legeslegelsők közé sorozom. Grafikusaink tulnyomó részének munkáit állandóan figyelem s azt tapasztalom, hogy minden munkájukra oly erővel nyomják rá egyéni stílusuk bélyegét, hogy mértföldmésziről megállapítható, ki a készítőjük? Ezzel szemben Kun Mihály munkáinál csak a rajztechnikai kivétel az az állandó kísérő jelenség, melyről az ő munkájára következtethetünk. Ez a megállapítás annyit is jelenthet, hogy munkáin vajmi ritkán ismétlődnek jól-rosszul bevált rajzbeli motívumai. Grafikusaink legtöbbjének munkáin pedig ilyenekbe botlunk lépten-nyomon. Ennek csak egy a magyarázata: Kun Mihály elsősorban szedő, aki ismeri mesterségének tizezernyi technikai fogását. S ezt a nagy tudását nagyszerűen gyümölcsözteti rajzainál.

Még csak azt jegyzem fel, hogy a szedésmunkák technikai kivitele (lapunkban megjelent rajzhatású szedéseket kivéve; ezeket nem ő szedte) mi kívánni valót sem hagy hátra s hogy a színharmóniával teljesen tisztában van.

WANKO

A kiállításról szól a következő levél is:

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Megnéztem Kun Mihály kollégánk kiállítását. Hiszen talán ebben a tényben nincsen semmi, mert rajtam kívül igen sokan megnézték ezt a kiállítást, de mert megnéztem, vagyok bátor Szerkesztő urnak benyomásaimról egyet-mást elmondani. (Szeretnék, ha tollforgató szak-társaink mind így gondolkoznának, Szerk.)

Az egész kiállítás anyaga, úgy amint van, elsőrendű munka, szinte csodálatos, hogy egy ember ennyit képes összehozni. Nem győzünk gyönyörködni munkáiban, hogy mily biztos kézzel veti betűit, mennyire otthon van a színharmónia művészetében s mennyi sok tudást, elevenséget tükröznek vissza munkái. Egyszóval, kompo-

MOSÓSZERREL A NAGYMOSÁS CSAK KISMOSÁS

FŐELADÁSI OSZTÁLY: BUDAPEST. IV. VÁCZI-UTCA 42. TELEFON 29-66

KAPHATÓ A GYÁRIPAROSOK FOGYASZTÁSI SZÖVETKEZETÉNEK

ÜZLETEIBEN, DRÓGERIAK ÉS ÉLELMISZER-ÜZLETEK BÉNKÉBEN.

zicióban ötletes, összehatásban kedves, szinharmoniójában elegáns valamennyi rajza, vagy rajzzal kombinált szedése. Azonban a rajzhatású szedéseiről ugyanezeket nem lehet mondani. Az u. n. rajzhatású szedések — eltekintve a művészi hatástól — elsőrendű dolgok. Betűszedői szempontból művészi munka, de fájdalom, a laikus nagyközönség előtt, a betűszedő előtt művészi munka érthetetlen kínai ábc-vé zsugorodik össze és az a sok munka, reszelés, hajlítás nem éri meg azt a fáradságot, melyet vele elérünk, hogy t. i. hatásában halottá váljék. A rajz mindig csak rajz marad és ezt nem lehet szedésben utánozni, mert azt a finomságot, puhaságot és eleveenséget a holt betűöntődei anyaggal kihozni nem lehet. Én a magam véleménye szerint ezt a modort rajzolni nem tudó, vagy csak gyengén rajzolni tudó mesterszedőinknek egyáltalában nem ajánlom, mert bármilyen tetszetősnek látszó rajzhatású szedést komponáljanak is, összehozni nem tudnak semmit se. Aki pedig rajzolni tud, az ilyenekkel nem vesződik, hanem inkább nekiül és rajzol, ha már rajzhatású szedés kell. Azonban értsük meg egymást. Kun Mihály kollégánk, akinek művészi erejét és értékét főntebb vázoltam, tud a rajzhatású szedésekkel bánni. Ez az ő specialitása. Amit ő csinál, az meg van csinálva, de vajjon tudja-e azt valaki utána csinálni, illetőleg ugyanabban a modorban szedni? Az ilyen szedésekkel csinján kell bánni és a rajzhatású szedések terén való munkálkodást engedjük egészen át Kun Mihály kollégáknak; aknázza ki ő teljesen ezt a modort és talán majd évek múlva csiszolódnak a meg-látások és talán majd mi is megszokjuk ezt a modort, amikor majd könnyebb példákkal nagyobb hatást tudunk elérni. Hiszen minden kezdet nehéz. Csak köszönettel tartozunk Kun Mihály kollégáknak, hogy ebben a sanyaru helyzetünkben a magyar nyomdászatnak új irányt mutatva, újabb érdeklődésre serkent bennünket. Ővé az érdem, hogy felráz bennünket, hogy van mivel foglalkoz-nunk. Jól emlékszem néhai jó Bárány kollégánk majdnem fél oldalt betöltő hatalmas iniciáléira, amelyek az akkori Grafikai Szemlében megjelentek. Szaktársi körökben megmosolyogták érte és bizony sok gunynak is lett kitéve, de művészi körökben nem mosolyogták meg, hanem

érdekel szemlélték annak dekoratív és újszerű hatását. Vagy nagynevű híres festőművészünk, Szinnyi-Merse Pál, aki — ha jól emlékszem — a 70-es években a bécsi kiállításra küldött egy pár tiszta színekkel festett képet.

Ez akkoriban nagy feltűnést és megbotráncozást kel-tett; a kiállítás igazgatója a képeket eldugatta egy sa-rokba, nehogy a képkiallítás szinharmonióját tönkre-tegye. És csak jó pár év múlva jöttek rá, hogy azok a tiszta színekkel festett képek igazán művészi képek, melyek a mester hírnevét az egész világon hirdették. Így vagyunk a rajzhatású szedésekkel is. Eleinte meg-botráncozunk rajta, megmosolyogjuk, kigunyoljuk. Ké-sőbb, mikor megértjük, megszeretjük. Azért Kun Mihály kollégánk ne csüggedjen, csak foglalkozzon velük minél többet, majd idővel kidomborodik belőle valamilyen mű-vészi erő, amely lebilincsel és rabjává tesz minden szak-máját szerető mesterszedőt.

SCHMIDT JÁNOS

A K Ö N Y V K Ö T Ő I P A R M U L T J Á B Ó L

NYOLCADIK K Ö Z L E M É N Y

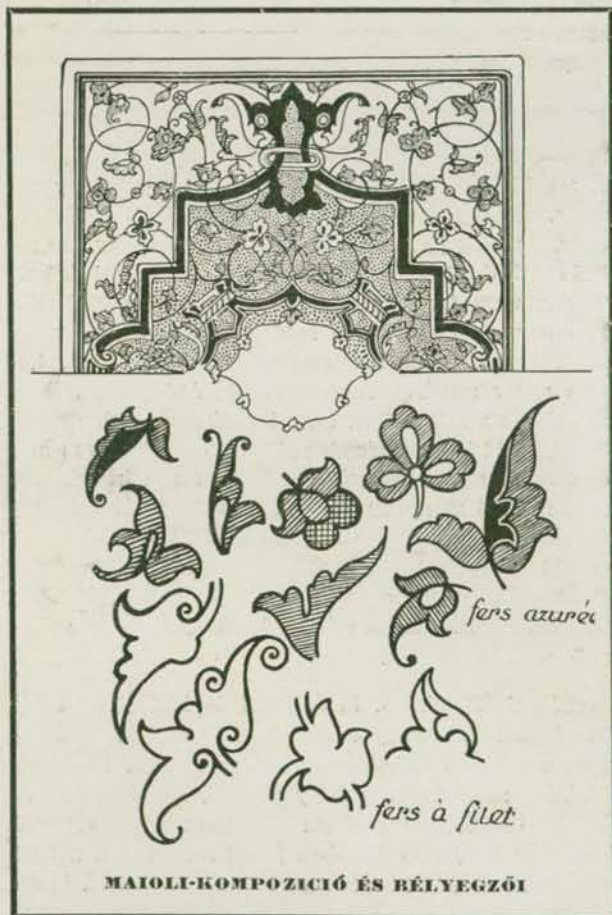
korszakalkotó találmányok közös sorsa, hogy miután sikerült azokat a kutatók egy részének valamely személyhez fűzniük, a kutatók másik része mindent elkövet, hogy ezt a személyi vonatkozást megsemmisítse. Gutenberg esetei nem egyedül álló példák, a könyvkötőipar története is felmutathat ilyen: Aldus Manutius személyében. Sok szó és tinta folyt el amiatt, hogy vajjon tényleg ezé a kivételes képzettségű tudós nyomdász-e a kéziaranyozás európai meghonosításának érdeme vagy sem, dülőre azonban ma sem jutott a kérdés. Annyi tény, hogy az ő kiadványai vezetnek be a reneszánsz-kor könyvkötőművészetét s hogy ezeken

sávozókkal (lilétákkal), körzetekkel és kézirányozókkal összeállított díszítményeknek olyan típusaival találko-zunk, amelyek korábbi olasz kötésekben nem fordulnak elő. Tény azonban az is, hogy az első, kéziaranyozással díszített bőrkötésű aldina (az „Editiones principes“ első darabja, a Vergilius) 1501-ben jelent meg, holott a kézi aranyozású Corvin-kódexek egy része az 1465–75. évek-ből való s a firenzei Vespasiano Bisticci műhelyében ké-szült. Az aldinaknak, a kéziaranyozás használatának időbeli elsőbbségét illetően, a mi Corvináink a legkemé-nyebb ellenfelei. Komolyan csakis ezek teszik az aldinak prioritását kétségesse. (Ez irányban végzett kutatásaim — ha szabad ezt a személyes természetű megjegyzést közbevetnem — a corvinák javára döntenek el a vitát, még pedig az aldinától teljesen függetlenül, a nápolyi Mar-

canova-kötésekkel való technikai hasonlóság alapján.) Bárhogyan döljön is el azonban ez a kérdés, a könyvkötőművészet fejlődéstörténetét lényegesen érinteni nem fogja. Abban az időben Olaszországnak az összes műveltebb nemzetekkel való érintkezése olyannyira állandó volt, hogy számos külföldi bibliofil költette könyveinek egy részét Olaszországban s így ugyanannak a könyvtípusnak különböző helyeken, különböző időkben való felbukkanása nem is olyan csodálatos. Az Aldus-család Velencében, a Giunta-család Firenzében irodalmi, művészeti és tudományos társaskörökké fejlesztette nyomdát, melyek a szellemi élet minden irányában és rétegében szétágazó összeköttetések révén gócpontjaivá lettek nemcsak az említett városok műveltebb társadalmának, hanem egész országrészek szellemi életének. Aldusék „Neacademiá”-jában valósággal nemzetközi élet folyt, idegen országok bibliofiljei itt adtak egymásnak találkozót és innen vitték világgá az „új művészet” technikai és művészi újdonságait. Mátyás királyunkról tudjuk, hogy állandó összeköttetésben volt nemcsak Aldusékkal, hanem a firenzei Giunta-műhellyel is, ahol a Medici-könyvtípus, a Corvinák egyik előfutára született, de kivüle

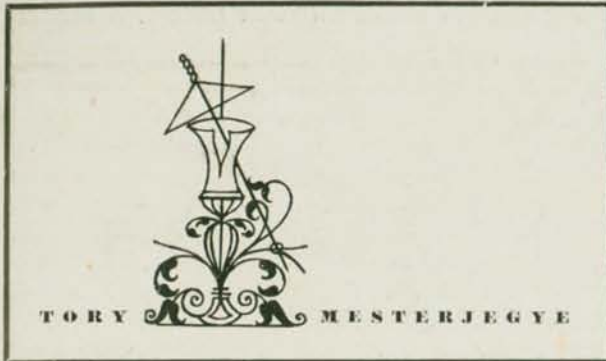
gőthai könyvtárban őrzött csodaszép orientalizáló kötései csak ma részesülnek a megérdemelt méltánylásban. Annakidején hatástalanok maradtak hazájuk könyvkötészetére, mely akkor még mindig a gótika eszmévilágába temetkezett s nem egykönnyen hódolt meg a temperamentumával kevésbé egyező reneszánsz-izlésnek. A német faj elmélyedő, analízáló, rendszeralkotó természete, analitikus ösztöne és egészen sajátos hangulatromantikája annyira magára talált a XV. század könyvkultúrájában, annyira a maga alkotásának tartotta azt, hogy a reneszánsz könyvkötőművészet mindenkor idegen maradt előtte s amit ezen a finom dialektikájú formanyelven később közölni tudott, az merő formalizmussá merevedett még Jakob Krause kezében is. Ugelheimer és Ebeleben különálló alakjai a német könyvkötészet reneszánsz-korának, fajuk kultúráját megelőző előfutárok, akiket az olasz reneszánsz ellenállhatatlan varázsa szakított ki idő előtt a német könyvkötőipar fejlődéséből.

A nagy stílusalkotók sorából az olasz Tommaso Maioli s a francia Jean Grolier vicomte d'Aguisy magaslanak ki. Mindketten tagjai voltak az Aldusok Neacademiájának s mindkettőjük nevéhez egy-egy ország könyvkötészeti kultúrájának aranykora fűződik. Természetesen ez is vitaanyagává lett a két országnak, Grolier és Maioli időrendi elsőbbsége fölött de ma már körülbelül megállapítottnak vehetjük, hogy Maioli volt az, aki Grolier-ben, I. Ferenc király kincstárosában a könyvgyűjtés szenvedélyét felkeltette és kötéseivel neki mintául szolgált. Maioli kötése és Groliernak Olaszországban költött könyvei között igen nagy a hasonlóság s ez főleg a könyvfedél ornamentális elrendezésének szerkezeti alapelveiben, s a díszítő formák (bélyegzők) alakitani és stilizálni hasonlóságában, sőt részben azonosságában, továbbá egyes technikai eljárások megegyező voltában jelentkezik. Grolier gyűjtőmunkája négy, Maiolié három fejlődési időszakra oszlott. Az első csoportba sorolható Grolier-kötések tipikus aldinák és 1510 és 1516 között készültek, a második csoportba tartozók az u. n. entrelacs-stílust reprezentálják s nevüket a kompozíció geometrikus szalagszerkezetének lakkfestésétől nyerték, keletkezési idejük 1516-tól 1528-ig tehető, a harmadik csoportbeliek a lakkfestést a fekete vagy sötét barna pác váltja fel, egyébként szerkezetük ugyanolyan, mint az előbbieké s hét évre terjednek, vagyis 1528-tól 1535-ig, végül az utolsó csoportot alkotják a Párisban készült, tökéletesen kiforrott fedelek, amelyek az 1535-től 1565-ig terjedő időt töltik ki. Maioli első periódusának kezdő évszámát nem tudjuk, valószínűleg azért, mert névjelzését, melynek megválasztásában Groliert utánozta, (— „I. Grolierii et Amicorum” —) csak későbbben alkalmazta kötésein s az elsők még annyira tipikus aldinák lehettek, hogy felderítésükre ma már alig van remény. Ezért a kimutatható első periódust 1518-tól 1530-ig terjedőnek tartjuk, melyet úgy, mint Grolier második korszakát, az entrelacs-stílus jellemez. Második periódusa, melyről bizonyos, hogy Grolier hatását sugározza vissza, 1530-tól—1540-ig tart s közönségesen groliereszk-stílusnak is szokták megjelölni, míg az utolsó korszaka, mely Grolier hatásának folytatódólagos visszatükrözéseként, félre sem ismerhető francia jelleget árul el s a lyoni-stílus elnevezést nyerte, az 1555-ik évvel zárul.

sok kiváló és érdekes személyiség látogatott el személyesen is és töltött hosszabb-rövidebb időt a felsőolaszországi nyomdászvárosok valamelyikében. Németországot például két kevésbé ismert nevű bibliofil, a frankfurti Petrus Ugelheimer (vagy Ugelmann) és a schwarzburg-sonderhauseni Nicolaus Ebeleben képviselte, akiknek a

A két disztó stílus rokoni fokát nem is a hasonlóságok, mint inkább a különbségek szembeállításával állapíthatja meg a legvilágosabban. Bár mindkettő alaktani szempontból két formaszervezetből áll, t. i. egy geometrikus szalagfonatból, mint tagozó építményből s az e köré

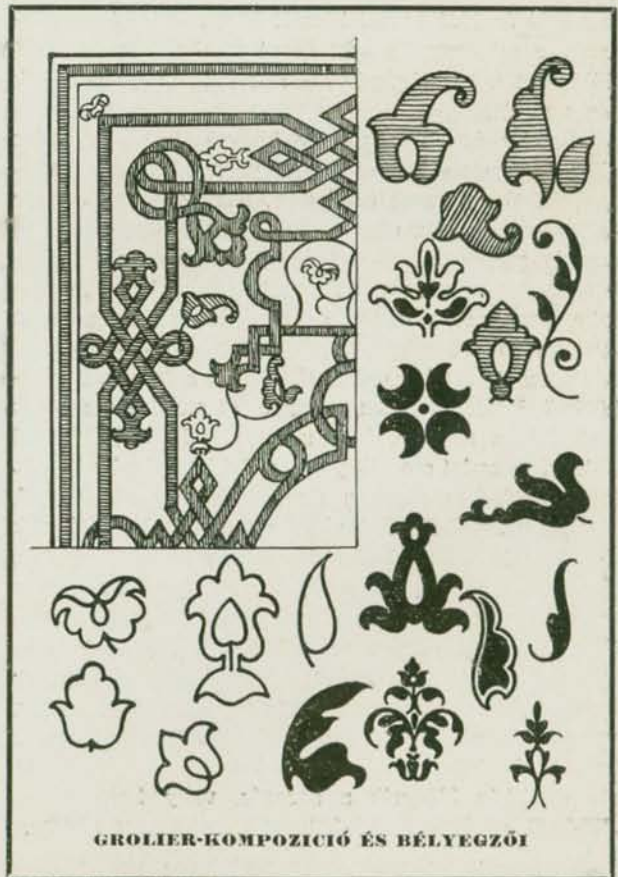

ícnódott arabeszkéből, a Maioli-kötések szalagfonatos ornamentikája, ellentétben a Grolier-kompozíciók geometrikus szerkezetével, nyugtalanabb mozgású, hajlott vonalak élénk lendületeiből felépített kartusrendszer, melynek technikai kivételében — sávzók helyett — a körzetek játsszák a főszerepet, Grolier ornamentikája — az entrelacs-típusokat mint enyhe kivételeket leszámítva — tökéletes síkornamentika, míg Maioli stílusa a síkornamentikától való eltávolodás barokkos tendenciáit képviseli, játékos kedvvel alkalmazza a plasztika lineáris fortélyait és kartusainak csigavonalas csavarulataival, nemkülömbben egyes részeiknek egymás alatt, vagy fölött átlendülő vonalvezetésével az építészeti köornamentika tömörségére emlékeztet, Grolier fejlődését a fokozódó leihiggadás, a kompozíció szerkezeti megtisztulása jellemzi, míg Maioli egyre nyugtalanabbá válik és lyoni stílusban készült könyvfedeleit például egy rá nézve különösen jellemző modor karakterizálja, a disztimények háttérének sűrű leponozása. Ez ugyan hatásossá teszi az aranyozást és — módjával alkalmazva — művészi értékeket is nyújt, de — amint azt utánzóinál látjuk — igen könnyen vezethet modorosságra is. Lehet, hogy ez a technika tényleg lyoni eredetű s hogy talán éppen az ottani Jacopo Giunta-műhely találmánya, mert kiolvasható tendenciája ugyanaz, mint a rovátolt testű „iers azurée” — vagy a körvonalas „iers à filet” — bélyegzőké: az arany felületek fényhatásának tompítása.

Grolier és Maioli döntő hatással voltak koruk könyvkötőművészetére. Grolier, hazatérve Franciaországba, megteremtője lesz a francia reneszánsz könyvdisztó stílusnak s a királyi könyvgyűjtés intézményessé tételének, Maiolit viszont olasz könyvgyűjtők követik nyomon, részben őt, részben Groliert utánozva, hogy a sok közül csak Cannevarit, Cicogna dózsét, Bonelli bibornokot, Piero és Lorenzo di Medicit, Giorgio Teodoro Trivulziót, továbbá az Orsini, Este és della Rovere-családokat említsük. Amíg azonban ezek egyike sem jutott tovább az utánzásnál s maga az olasz könyvkötőipar is a XVI. század második felében már holt pontra került, addig Grolier epigonjai a francia királyok sorából kerülnek ki, akik a könyvkötőművészet pártfogásában a hiuság hatalomkérdését látják és áldozatot nem kímélve, min-

dent elkövetnek, hogy ez az udvarképesse avatott iparág bőkezűségüket, művészi kulturáltságukat és a szellemi alkotások megbecsülését célzó könyvgyűjtő törekvéseiket minél hízelgőbb és maradandóbb formában reprezentálja.

Amikor Grolier visszatért Párisba, a talaj már elő volt készítve számára. A könyvek szeretetét ugyanis még XII. Lajos (1498—1515) oltotta belé a francia uralkodóházba, aki Milano elfoglalása alkalmával a Sforzák s a Viscontiak könyvtárainak egy részét lefogalva, azokat Párisba vitette, saját könyvtárának kiegészítése céljából. Utódja és unokaöccse, I. Ferenc (1515—1547) már ezt a könyvtárat örökölte és Grolier stílusát nemcsak baráti jóindulattal, hanem a szenvedélyes bibliofil lázas örömeivel üdvözölte. Groliernek és I. Ferencnek baráti viszonya volt a kápos egyfelől az olasz reneszánsz könyvkötőművészet és a francia királyi udvar, másfelől az utóbbi és az udvar fényében sütkérező főrangúak társadalmá között. A király szenvedélye az udvaroncok szenvedélye lett s ha a király művészi könyvkötéseket gyűjtött, az udvaroncok sem tartották comme il fautnak, ha könyvszekrények nem az udvari könyvkötőműhely mesterkötéseitől roskadozott. Az eredmény azonban mindenesetre az lett, hogy a királyi udvarban s környékén olyan pezsgő könyvkötőművészeti kultúra virágzott ki, mely másfél évszázad alatt husznál több

stílusváltozattal gazdagította a reneszánsz s a barokk műpart. A „genre Grolier” maga is stílusváltozattá önállósodott s ennek első hívéül Ferenc király szegődött. Könyvei fekete borjúkötések, egy-két színes maroquin-

kötést leszámítva, ismertető jelük a koronás, vagy koronátlan „F” betű, Franciaország három lilimos (Anjou-) címere, melyet a Szent Mihály-rend nyakláncá veszik körül s alatta a király jelmondata: „Nutrige et extingo” olvasható, továbbá az ő jelképes impresszuma: a lángokból kilépő szalamandra. Az egyszerűbb kötések nem Grolier stílusát utánozzák, hanem minden disztisük egy, a táblákat s a hátat elborító terülő minta, mely soronként változó lilimból s az „F” betűből van összeállítva és a felső tábla közepén a birodalmi címerpajzs. Ez a disztisó módor „semis-stílus” néven később igen kedvelté vált.

A királyi mecénások bőkezűségének köszönhetjük, hogy egymásután váltódnak ki az egyéni értékek is, ismertté téve egyes, kiváló könyvkötőmesterek neveit, melyek eddig Grolier vakító egyéniségének fénye mellett elhomályosultak. Ferenc királynak két könyvkötője is volt: Philippe le Noir és Etienne Roffet. Utóbbi 1573-tól 1548-ig dolgozott az udvar részére és „Rózsához” címzett műhelye a Szent Mihály hid közelében volt, egyike Páris legdivatosabb könyvkötő-műhelyeinek. Hogy a „semis“-stílus melyikük érdeme, azt ma már megállapítani nem tudjuk, mert akkortájt még nem volt szokásos a mesterjegyek alkalmazása. Ugyancsak Ferenc idejében tűnt fel, két kiváló könyvkiadó, akik egyuttal tehetséges présaranyozók is voltak s a présdúcokat maguk tervezték: Angelico és Geoffroy Tory. Utóbbinak 1480 és 1533 között készült könyveit jelképes szignuma, a szigonnyal átvett korsó teszi felismerhetőkké, előbbieket a két térdeplő amorett között álló gyermek Jézus alakja.

Grolier és Ferenc király könyvkultusza az egész világ figyelmét a „genre Grolier“ felé irányította, melynek kitünő utánpótlást találjuk V. Károly német császár és Marcus Lawrin németalföldi bibliofil könyvtáraiban, nem is szólva Mansielt grófról, aki annyira bolondja lett Grolier stílusának, hogy egész könyvtárát újra kötette, csak azért, hogy az egységes grolierszerűséget nyerjen.

Ferenc közvetlen utóda, II. Henrik a francia könyvkötőművészetet egészen a maga személyi kultuszának szolgálatába állította. Ugy a maga, mint neje, Medici Katalin, valamint szeretője, Diane Poitiers részére készített kötése, részben a Grolier-stílusnak utánérzése, részben a „semis“-nek tökéletesebb változatai. Utóbbiak főképp Katalin izlését dicsérik, akiről egyébként tudjuk, hogy könyvgyűjtő szenvedélyét a végleges eladósodás sem tudta lecsillapítani. A Henrik-kötések íélreismerhetetlenek. Mindegyiken megtaláljuk a Mihály-rend nyakláncával övezett országcímert, melyet ijjakból képezett keret foglal körül, nemkülömben az egyszerű, a kettős, vagy a hármás holdsarlót, az ijjat, a tegetz és a Dianára vonatkozó különféle mithologiai jelképeket. A signumok mellől ritkán hiányzik a koronás, vagy koronázatlan „H“-betű, gyakran a „D“-betűvel monogrammá alakítva, Katalin-könyvein a „H“-betűvel kombinált, vagy anélkül használt kettős „C“ (k), az egymásba kapcsolt kettős „M“, elvéve a koronázott, vagy koronázatlan „C“. A Katalin-kötések ismertető jegyei közé tartoznak a könnycseppalaku díszítőmotívumok is, melyekből „semis“-modoru levéldíszítéseket alakítottatott. Henrik könyvkötő-

mestereit névleg nem ismerjük, pedig nagy technikai képzettségű műiparosok lehettek, mert — az országcmereket és a személyi vonatkozású jelvényeket leszámítva, melyek présbélyegzőkkel készültek — a kötések egész ornamentikája körzetekkel és kézbélyegzőkkel aranyozott, oly finom munka, aminőhöz mesterségsileg hasonlót csak a legszebb Grolier-kötéseken találunk. A kéziara-

nyozás, ez a nemes és sokszavú díszítő technika, ezeken éri el a legbravurosabb eredményeket. Talán ez az oka annak, hogy a könyvkötőmesterek e finom díszítő eljárás szépségeitől megittasulva, néha tulságba is vitték az ornamentális formák és kompozíciók gazdagítását és hogy ennek következtében készültek olyan kötések is, melyek sok művészi kvalitásuk ellenére el-elmaradnak a Grolier-típus disztíngvált előkelősége mögött. A sokféle típusú Henrik-kötéseknek egy alcsoportját alkotják a Cannevari-modort utánzó Camea-kötések, itt azonban mitológiai tárgyu kameák helyett arcképeket és ovális érmek lenyomatait találjuk.

De minden Henrik-kötésen a Grolier-féle szalagornamentika változatai szolgálnak a díszítés tagozásának gerincéül, csak az olasz-arab növényi motívumok változatai bontakoznak ki fokozatosan Grolier hatása alól s jutnak egyre közelebb a francia reneszánsz ornamentika nagyszerű formanyelvéhez.

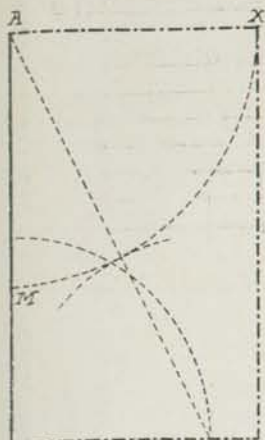
Az egyetlen motívum, mely eredetének bélyegét megtartja, a keleti vitéz-kötések számtalan változata.

Henrikkel és Katalinnal elvirágzik a tulajdonképpeni francia reneszánsz könyvkötőművészet, a rá következő idők pompás királystílusaikkal és stílusváltozataikkal nem egyebek, mint visszacsengései ennek az őörök letűnt aranykornak.

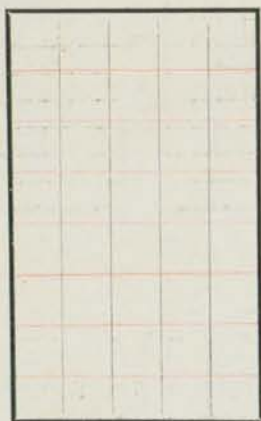
JASCHIK ÁLMOS

Példák
Kun Mihály „Hogyan szedjük?”
című cikksorozatának
harmadik közleményéhez.

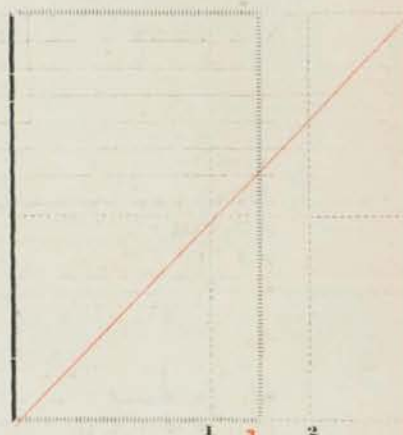
1. példa

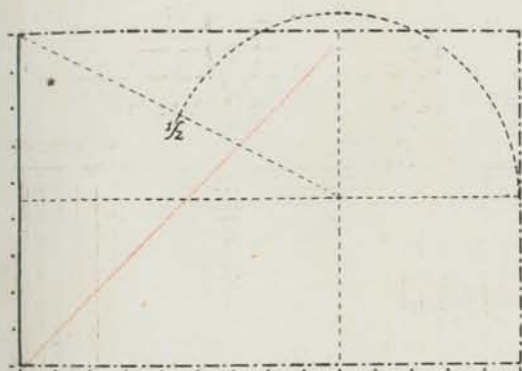
2. példa

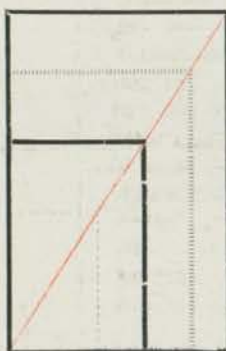
3. példa

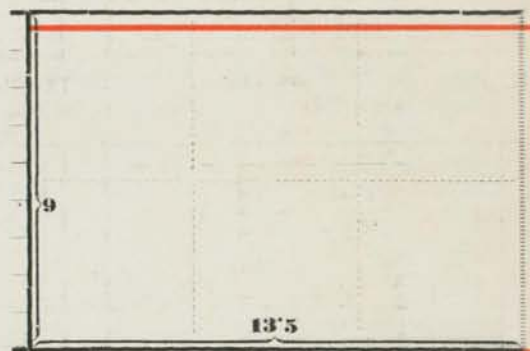
4. példa

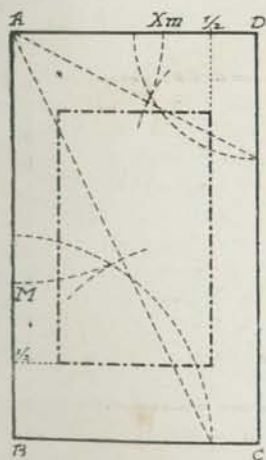
5. példa

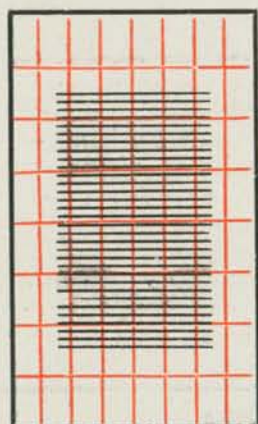
6. példa

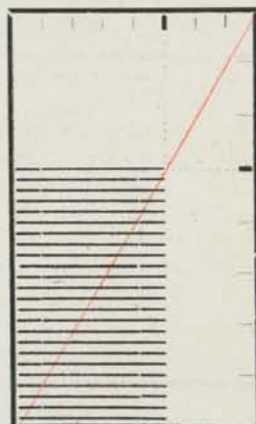
7. példa

8. példa

9. példa

10. példa

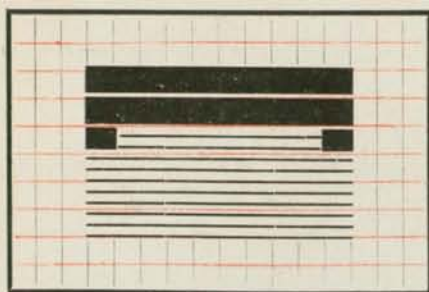
11. példa

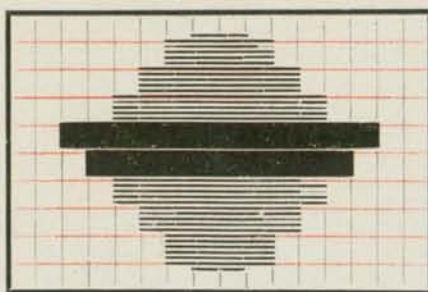
12. példa

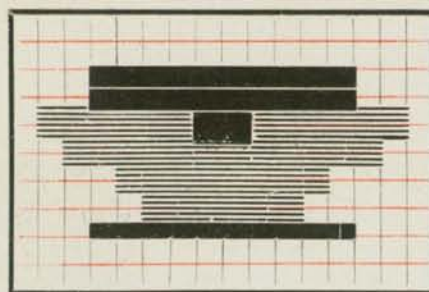
13. példa

14. példa

15. példa

16. példa

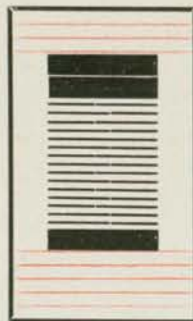
17. példa

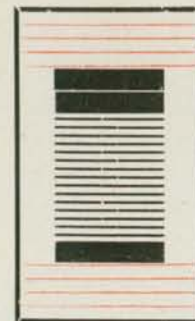
18. példa

19. példa

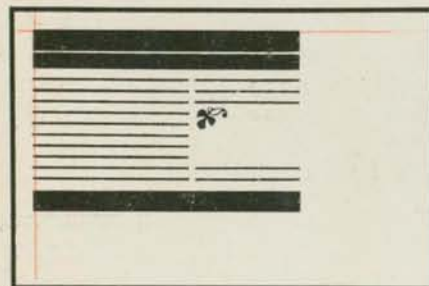
20. példa

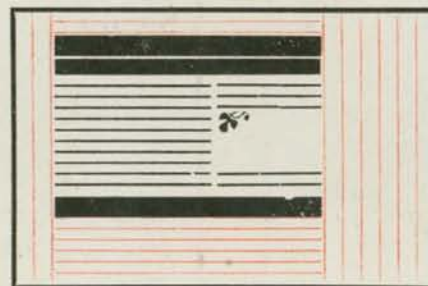
21. példa

22. példa

23. példa

24. példa

25. példa

26. példa

28. példa

29. példa

27. példa

30. példa

• RÉGI BUTOROK
• ÉS RÉGISÉGEK DUS
• RAKTÁRA

H LOFF ÉS DORI MŰKERESKEDÉSE

KÉPEK, GOBELINEK, SZOBROK,
BRONZ-, RÉZ- ÉS ÜVEG-NIPPEK,
TELJES PALOTABERENDEZÉSEK
EREDETI ANTIKBUTOROKBÓL

BUDAPEST VII, DAMJANICH-UTCA 31. II. EM.

31. példa

**NŐFFI
GÉZA**

ÜVEG-
ÉS TÜKÖR-
CSISZOLDÁJA
BUDAPEST VIII,
LUDOVICEUM-UTCA
65

32. példa

HERMES

AUTOMOBIL
SZAKÜZLETE
NAGYSZOMBAT

33. példa

MAGYARORSZÁGON AZ ELSŐ
NAGY ÉS MODERN BERENDEZÉSO

MŰVIRÁGGYÁR

BUDAPEST VII, KERTÉSZ-UTCA 2
TELEFONSZÁM JÓZSEF 120-86

34. példa

**KERTÉSZ
PÁL**

CSÓNAK-
HÁZA AZ
UJPESTI
VASUTI
HIDNÁL.
TELEFONSZÁM
3-44

35. példa

MÉSZÁROS DEZSŐ

okl. tánc- és illemtanár

Tanítja az összes
modern táncokat, úgymint
One-stepp, Tatao, Boston, különféle keringők,
Tango, Furlana, Menüette, Gavot, Mácsics, stb. rövid idő alatt

ERZSÉBETFALVA, KOSSUTH-UTCA 64

36. példa

BEREGI MODERN LAKBERENDEZŐ

37. példa

BŐRIPARI RT

UJPEST
KAZINCZY-UTCA

55

Sürgőny cím
BŐRGYÁRTÁS
UJPEST
Telefon
43

38. példa

HERMANECI KELEMEN

MŰKERTÉSZETE
II. ISKOLA-UTCA 3
TELEFON 4-58. SZÁM

39. példa

NYARKENDŐK.
GALLÉROK ÉS
KÉZELŐK, UGY-
SZINTÉN EGYÉB
DIVATCIKKEK

NYARKENDŐHÁZ
LÁSZLO ANDOR

BUDAPEST
IV. KIGYÓ-UTCA 5
KLÓTILD PALOTA
FIÓK: IV. DEÁK
FERENCZ-UTCA 14

40. példa

TELEFON
34. SZÁM

CSANZ. ÉS KIR.
UDV. SZÁLLÍTÓ

NAGY-
TAPOLCAI
VADKERESKEDÉS

41. példa

HOGYAN SZEDJÜNK?

A CÉGJEGY — A SZÖVEG HELYES HANGSULYOZÁSA — A PAPIRALAK MEGÁLLAPÍTÁSA
— A SZEDÉSFOLT NAGYSÁGA ÉS TÉRBEÁLLÍTÁSA — GYAKORLATI PÉLDÁK

cévkártya az üzleti világ nélkülözhetetlen nyomtatványai közé tartozik. Ezen közli velünk a kereskedő és iparos nevét, címét, telefonszámát és esetleg felsorolja azokat a cikkeket, melyeket készít, gyárt, elad. Érthető tehát megrendelőink kívánsága, ha üzleti kártyájuk rendelését „valami rendkívüli izléses”, „csinos kivitelű”, „feltűnő”, „elegáns” stb. óhajtsókkal kísérve adják fel, aminek megoldása a szedőnek nem kis fejtörést okoz. A nyomtatvány elkészül, de rajta a szedő képzelőtehetségének bélyege, mely aszerint fejeződik ki, amint tápláljuk azt nyomtatványok, szaklapok, folyóiratok, stb. szemlélésével. Új hatásu, a sablonszerűtől eltérő összeállítások gyakorlása megismosítja fantáziánkat, éppen ezért kerüljük a többség által kultivált szedésmodort, mert ez lehet bármily szép, de a mindennapiság közömbössé teszi azt és csak az átlagon felülemelkedni nem tudókat elégti ki.

Cévkártya — vagy bármily fajta nyomtatványok — szedésére nem adhatunk recipét, mert nincs oly szabály, vagy szedéselv, mely a „gyakorlott képzeletet” helyettesítse. Hivatkozunk azonban múlt havi közleményeinkre, hol a szedés mikéntjével részletesen foglalkoztunk, a többi azonban a gyakorlat és a képzelő erő hozza magával, melynek útját egyengetjük és azt könnyen járhatóvá igyekszünk tenni.

Cévkártya szedésénél is a helyesen alkalmazott hangsúly a fontos. Itt is, mint a levélfejeknél, a hangsúly elsősorban a név és lakhelyre esik, mely lehet egyen-

NAGY PÁL
BUDAPEST

I. ábra

NAGY PÁL
BUDAPEST

II. ábra

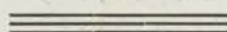
NAGY PÁL
BUDAPEST

TELEFON 33

III. ábra

NAGY PÁL
BUDAPEST

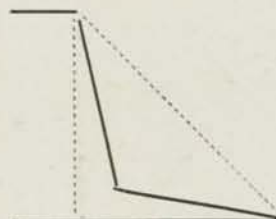
TELEFON 33

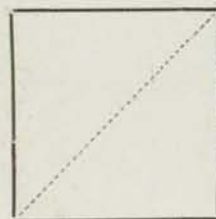
IV. ábra

többi szöveggel, mint valami műtyürrével, a rendelkezésünkre álló tért dekoráljuk, illetve szedéstestünk föltját a papíralakunkhoz viszonyítva egyengetjük. (I. I—IV. ábrákat.)

Nincs nyomtatvány, melynél oly bő alkalmunk volna szaktársainknak az arányérzékük fejlesztésére, mint a cévkártya. Igen gyakran kapjuk azt az utasítást főnökeinktől, művezetőinktől, ha ily munkát átadnak: „szedje olyan alakra, amilyenre akarja”, vagy kapunk egy karton-hulladékdarabot azzal a megjegyzéssel: „ebből vágjon ki egy megfelelő nagyságot”. Ha nem vagyunk tisztában a helyes aránnyal, bizony furcsa formátumok kerülnek ki ollónk alól. Pedig valamilyen viszonyoknak okvetlen kell lenni a szélesség és magasság közt, mert csakis helyes arányu papíroson lehet jó munkát produkálni. Éppen ezért elkerülhetetlennek tartom, hogy szaktársaimmal a papírosformátumok keresését megismertessem.

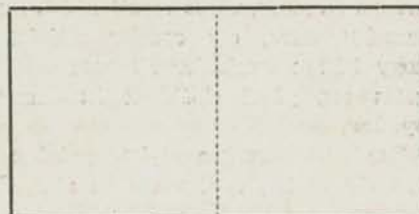

V. ábra

VI. ábra

Van például egy papírszalagunk, melynek egyik sarkát felhajtjuk (V. ábra). Ahol a magasság érinti a szélességet, ott levágjuk, az eredmény egy szabályos négyzet, melyen a hajtás átlószerűen megy keresztül (VI. ábra). Ez ugyan „modern”-nek nevezett alak, de nem

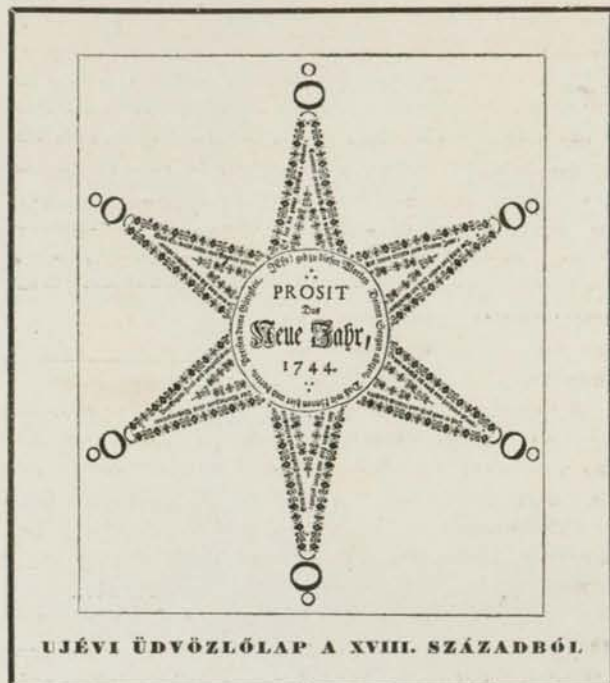

VII. ábra

szép (esetleg meghívóknál használható). Ha két ily négyzetet egymás mellé teszünk, akkor megkapjuk a kedvelt hosszukás „angol alakot” (VII. ábra), mely már használható forma, mert van benne bizonyos arány, de nem minden esetben megfelelő. (Névjegyek részére a legszébb alak.)

Szerkesztés útján (bővebben l. 1920. évi októberi számunkat) arányaiban pontos nagyságu formátumot kaphatunk (1. példa). Azonban körző nem mindenkor áll rendelkezésünkre s így csak a hajtogatásnál maradunk. Mint látjuk, a 2. példán ez az alak arányos, mert magassága 8, a szélessége pedig 5 rész (8:5). A 3. példa mutatja, hogy a fenti nagyság $\frac{1}{4}$ -résszel nagyobb, mint az angol alak. Ezt a negyedrészt megkapjuk papírosunknak háromszori egymás után való felezésével (l. 4. példa 3. pont). Ha a papírszánkunkon haránt alakban kell keresnünk a megfelelő arányt, akkor az 5. példa szerint szerkesztjük azt meg. E példának magasságát — kísérletként — 9 részre osztva, az $\frac{1}{9}$ részt rá-

vezetjük a szélességre, látjuk, hogy az abban pontosan 14-szer van meg. Talán ezért kapjuk gyakran azt az utasítást, hogy szedjük cégkártyáinkat levelező-lap nagyságra (9×14 cm). Ily arányu, de kisebb vagy nagyobb formátumot, ha van egy rendes levelező-lapunk, egy átló segítségével könnyen kaphatunk (6. példa).

Megközelítjük ezt az arányt, ha úgy hajtogatjuk papírosunkat, hogy az hat négyzetet adjon ki (7. példa), mint láthatjuk az eredményt: $9 \times 13\frac{1}{2}$. Aranymetszet aránya (7. példa, vörös vonal) $14:8.7$. Az 5. és 7. példákat összehasonlítva, oly csekély eltérést tapasztalhatunk, hogy bátran megbizhatunk ezen utóbbi, szintén hajtogatás segélyével előállított formátumunk helyes arányaiban.

Szedéstestünknek a papírnagysághoz való viszonya is épp oly fontos, mint maga az alak. Ezt megkaphatjuk szerkesztés útján (l. 1920. októberi szám). De mint a papírfarmátum keresésénél, úgy itt is nem a körzövel való manipulációhoz (8. példa), — bár ezt is kell tudnunk — hanem az egyszerűbb eszközök segélyével való munkálkodáshoz kell szoknunk. A 9. példánk hálózata segélyével az ideális szedésfoltot könnyen megtalálhatjuk. Mint látjuk, teljesen egyezik a szerkesztett szedésfolttal. 10. példánk még az előbb említett hálózat behuzását is feleslegessé teszi és egyben mutatja a hangsúlyozandó szövegrész foltjának (felső jobb sarok 3×3) kiterjedését is, amit a 11. példa szerint is megkaphatunk.

12. példánk a „hangsúly-foltunk” arányos elosztásának mikéntjét érthetően magyarázza, melyet lehet egy csoportban tartanunk. De lehet sorokra osztva, kevésbé fontos szöveg, vagy műtyürrék közbeiktatásával is elhelyezni. Hangsúly-foltunk elosztásának egy más módját illusztrálja a 13. példa, melyből a kétfoku arányos sorosítást is megtanulhatjuk.

A 14., 15. és 16. példák ellenőrző célt szolgálnak annak a megállapítására, hogy a 11. példánk szerint nyert szedésfoltunk megfelel-e akkor, ha azt nem szerkesztés-

sel, hanem csak az arányszámok alkalmazásával keressük meg. Mind a három példát 160 négyzetre osztottuk. Az arányszámok szerint a következőképp oszlik ez meg: papírnagyság 160, ebből margóra 99, teljes szedésfolt (slágerrel együtt) 61, kevésbé fontos szövegre 38, „sláger”, illetve hangsúlyra 23 négyzet esik, mert $23+38=61$, $38+61=99$, $61+99=160$. Ebből láthatjuk, hogy akár szerkesztés útján keressük meg a papír és szedésfolt közötti viszonyt, illetve a lényegtelen és hangsúlyozott szöveg közötti arányt, akár a 9., 10. és 11. példák szerint, vagy csak az arányszámok alkalmazásával, az eredmény mindig ugyanaz és „lehetőleg” ehhez kell igazodnunk.

Cégkártyáknál különösen fontos a térbeállítás ismerete, annál is inkább, mert még a gyenge szedésmunka is mutat valamit, ha a helyét a papírsíkon „eltaláltuk”.

Megszokottá vált a középre helyezés, ami azonban helytelen, mert a szemünk csalódása következtében leestnek látjuk azt (21. példa). Végig tekintve a 17., 18., 19., 20., 21. és 22. példáinkon, azonnal szembeszökik a 20. példa, mint olyan, melynek elhelyezése kellemesen hat ránk. Ha pedig ennek okát kutatjuk, akkor azt észleljük, hogy itt is az arányos osztás teóriája váltja ki belőlünk a kellemes érzést. Alsó és felső margót együttesen nyolc részre osztjuk, ebből három rész a felső margóra, öt rész pedig az alsó margóra esik. Ez a beállítás a haránt alakoknál is fennáll. 22. példánk is jó hatással van ránk, pedig ezt szándékosan helyeztük el „alul”. Azonban ha figyelmebben vizsgáljuk, azt tapasztalhatjuk, hogy ez a helyes beállítási 20. példánk fordítottja. Ily térbehelyezés cégkártyáknál minden helyessége mellett is kerülendő, ha felül nincs valami szedésünkből kilengő műtyürke vagy monogramm alkalmazva. Körleveleknél, vagy oly nyomtatványoknál, ahova fejet teszünk, a fenti beállítás célszerű.

A bal felső sarokba való állítást is helytelenül végzik a gyakorlatban. Itt a felső és baloldali margót rendszeren egyenlővé teszik. (23. példa.) Ez pedig csak akkor volna helyénvaló, ha pontosan négyzet alakú papírosra, szintén négyzet alakú szedésfoltot óhajtanánk elhelyezni. Ellenben oly alakú papírosra, melynek szélessége nem egyezik a magassággal, logikus az, ha az oldalmargó sem egyezik a felsővel, hanem a felső margó viszonya a papíros magasságával, az oldalmargó viszonya pedig a papír szélességével egyezzen. 24. ábránk margóaránya már javítva van, míg a 25. példánk a helyes. Ugyanez áll akkor is, ha formátumunkat nem haránt, hanem álló alakban óhajtjuk használni.

Abban az esetben is, ha a rendelkezésünkre álló szöveg kevés volta nem adja meg azt az ideális foltot, mely kívánatos volna, a 20. példa szerinti térbeállítás a helyénvaló. (26. ábra.)

A 27. példa mintájára készült szedésfoltjainkat úgy helyezhetjük el, hogy az abból kilengő léniát, műtyürrék vagy sort, ha az rendes helyen van alkalmazva szedésünkben, a „papírsík metszéspontjával” egy vonalba állítjuk. (Erre még bővebben visszatérünk a „könyvcímnap”-ról szóló cikkünkben.)

Rossz alakú papírosra jó hatást érhetünk el, ha a szedésfoltunk metszéspontját a papíros metszéspontjába állítjuk. (28. példa.) Apró műtyürrék látszólagos ötletszerű elszórását csak gondos tanulmányozás után sza-

had végezni. (29. ábra.) Speciális sorelhelyezéseknél is az arányos osztás elve szerint járunk el. (29–30. példa.)

A további 31., 32., 33., 34., 35. és 36. példánk a képzelőtehetségünk fejlesztését szolgálják, mert a hat éves elhanyagolás, az állandó felírás hiánya és a rég elcsépelet nyomtatványok szemléltetése csak hátrányára van minden törekvő szakértársunknak.

Ugyanezen célt óhajtjuk elérni a 37., 38., 39., 40. és 41. példánkkal is. Itt tangir-lemezekről készült töm-

öntvényeket használtunk a példák diszítéséhez, melyeknek frappáns, ujszerű hatása tagadhatatlan. Nagy változatossága révén bizonyára megkedvelik kollégáink és különösen azokban a nyomdákban könnyűszerrel juthatnak ily lemezekhez, melyek tömöntödével fel vannak szerelve. A tangir-lemezek alkalmazása — a mai anyaghiány mellett — különösen egyszerű munkáknál megbecsülhetetlen segédeszköznek tekinthető. Erre még visszatérünk.

KUN MIHÁLY

Mennél többet tudunk, annál többet kell még tanulnunk. Egyenlő fokban növekszik a tudással a nemtudás, vagyis a nemtudás tudata.

Tanulmányainkban végtére mégis csak azt tartjuk meg eszünkben, amit gyakorlatilag felhasználhatunk.

NYOMTATÁSTECHNIKA

ELMÉLET ÉS GYAKORLAT

MEGJEGYZÉSEK A „SZINES FESTÉKEK” CÍMŰ KÖZLEMÉNYRE

Szerettem, sőt mindig előmozdítottam a gondolkodó, a dolgok mélyére törekvő, egyes még nem teljesen megvilágított technikai jelenségeknek okát kutató nyomdász törekvését, ha a gyakorlatban tett megfigyeléseit ismertetni óhajtotta. Amíg valamely kérdés körül a megfigyelések reális bázison átszűrődnek, amíg ok és okozat minden kétséget kizáró módon, könnyen áttekinthetően kibontakozik, addig rendben volna a dolog. De abban a pillanatban, amikor valamely technikai jelenségnek fejtegetésében naivitásokra vagy abszurdításokra akadunk, akkor még kényelmi szempontból sem szabad azok felett napirendre térni.

A M. G. utolsó számának „Nyomtatástechnika” rovatában „Színes festékek” című közleményében többek közt a következő megállapítással találkozunk: „Ha egy nehezebb fajsúlyú festéket egy kisebb fajsúlyú festékkal vagy anyaggal összekeverünk, akkor természetesen a nehezebb fajsúlyú festék a vályuban leülepszik, a könnyebb meg fenn marad, minek következtében a festékmű először a nehezebb festéket adogatja, s csak amikor ez elfogyott, akkor következik a könnyebb festék vagy anyag, minek természetes folyománya az egyenetlen festékezés”.

A szakirodalomban idestova 30 év óta már sok naivitást olvastam, ami azonban a magyar szakirodalom keletkezése és fokozatos fejlődése közt ugyyszólván kimaradhatatlan jelenség volt. De manapság, amikor szakirodalmunk s vele összszakmánk a gyermekbetegségeken már régen túl van, s mindkét téren való fejlettségünket még a külföld is elismerte, még sem engedhetők meg, hogy a szakközönséget a szakirodalom útján ilyen helyt nem álló megállapításokkal traktáljuk.

A fent idézett lehetetlen állítás szerint — egyelőre eltekintve a színes festékektől, amelyekről tulajdonképpen az ének szól — már a fekete festékek ismert homogénsége is illuzorissá válna, mert a fekete festéket alkotó két törzsanyag: a pehelykönnyű korom és kence közt nagy fajsúlykülönbség állapítható meg. E tézis

szerint tehát előbb a koromhoz vegyített nehezebb kence használatnák fel, s csak másodsorban kerülne a koromra a sor. Hogy mennyire távol áll ez az állítás a valóságtól, azt bővebben bizonyítani szükségtelen.

Ami pedig a különböző fajsúlyú színes festékeknek egymáshoz való keverését vagy vegyítését illeti, éppugy mint a fekete festékeknel, egyazon törvény szabja meg azoknak — az egyenetlen festékezés kérdését teljesen kikapcsolva — akadálytalan felhasználását.

A különféle fajsúlyú festékek, anyagok egymással való keverése, természetesen a két különböző fajsúlyú anyagok fajsúlybeli kiegyenlítését minden hátrány nélkül vonja maga után.

Feltételeznem kell, hogy a közlemény írója megfigyelését másképpen boncolgatta és eredményét másképpen juttatta kifejezésre. Mert ha nem így volna, akkor például valamely könnyű fajsúlyú vörös és nehéz fajsúlyú kék festék keveréséből keletkezett viola, vagy valamely nehéz fajsúlyú sárga és könnyű fajsúlyú vörös festékből eredő narancs árnyalatú festékek, avagy valamely nehéz fajsúlyú alapfestékek gyenge kencével

UJÉVI ÜDVÖZLŐLAP A XVIII. SZÁZADBÓL

tónusra higitott akadálytalan, egyenetlen feldolgozását elképzelni nem tudnók.

A festéklapátnak nagyon alacsonyrendű, vagy egyáltalán semmilyen szerepe sem lehet az egyenetlen festékezést illetőleg. Nagyon is más természetű és for-

mában is eltérő kísérő jelenségek okozzák — nemcsak a színes festékek feldolgozása alatt — az egyenetlen festékezést, amiről alkalomadtán még bővebben fogok értekezni, —u—

K R I T I K A

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA NYOMDÁJÁNAK

egyik terméke került kezünkbe. Ezt a munkát — egy meghívó — e sorok között reprodukáljuk, mert be akarjuk mutatni, mennyire sülyedt le a fent említett intézmény nyomdája, mely hajdan — 5½ háborús és forradalmi évvel ezelőtt — csak olyan munkát produkált, amelyet minden jóra való nyomdászember gondos ala-

nek vidéki nyomdáinkban készülő lapok hirdetései között is vajmi ritkán akad párja. Nem tudunk hamarosan magyarázatot találni arra, miért oly pongyola e munkának a kivitele? Talán a grafikai osztály vezetőinek nincs már beleszólásuk a nyomdájukban készülő nyomtatványok elkészítésébe? Azt nem is tételezzük fel, hogy nem értik a dolgukat, de mert ennek ellenkezőjét valljuk, kérdjük, mi az oka annak, hogy ilyen sajtótermékekkel engedik lerontani az intézménynek azt a jó hírnevét, melyet a háboru előtt és annak első éveiben becsületes tipográfus munkáival kiérdemelt?

UJÉVI KÁRTYÁK

Nagy érdeklődéssel vártuk az idei újévet. Bizton hitük, hogy ezidén kapunk egy csomó újévi üdvözlőlapot, jelölve annak a tradicionális szokásnak, mely a nyomdászok között a legutóbbi évekig divott. A nyomdász-ujévi kártyák divatja nálunk a háboru kitörése után évről-évre vesztett korábbi erejéből. 1915-ben még a frontról is kaptunk mesterszedőinktől tábori lapokra cecruzával rajzolt újévi kártyákat; az itthonlevők pedig szedtek, rajzoltak, nyomtak ilyeneket, úgy mint békeidőben. 1916-ban már erősen aláhanyatlott az újévi jókívánságok közlésének ez a módja. A későbbi években pedig ugyyszólván teljesen elmaradtak ezek a nekünk kedves lapok, melyeket szaktársaink oly nagy ambícióval és szakmaszeretettel készítettek valamikor. Ezidén a termés szintén gyenge. Mindössze tíz ilyen üdvözlőlapot kaptunk. Ezek a következők: ifj. Venkovits Károly (Miskolc), Győri Aladár, Laupál Antal (Gyoma), Varga Béla (Budapest), Dukay Károly (Budapest), Varga Miksa (Budapest), László-könyvnyomda (Szeged), Fülöp I. István, Kallós Ödön grafikai szaküzlet (Budapest) és Glück Sam. papírnagykereskedő. Az üdvözlőlapok, az első és utolsót kivéve, szedések, illetve rajzzal kombinált szedések s viszonylag jó munkák, melyeknek nyomása is kifogástalan.

Hogy az újévi jókívánságoknak speciális és különös gonddal készült nyomtatványok útján való közlése nem új szokás szakmánkban: azt élénken illusztrálják a lapunkban szétszórta bemutatott újévi kártyák a XVIII. századból, sőt az egyik a XIV. század végéről. Ugy látszik, hajdan annyi munkát szántak rá e lapok szedésére, különös jelölve annak, hogy nyomdász a maga használatára szánt nyomtatványokra a szokottnál nagyobb gondot fordított és mintegy ezzel kívánta ambíciójának tanujelét szolgáltatni, akárcsak ma.

I R O D A L O M

ROVATVEZETŐ: BENEDEK MARCELL

BEÖTHY ZSOLT: RÉGI NÓTÁK (PANTHEON-KIADÁS)

Idestova száz esztendeje, hogy reménytelennek látó időkben Vörösmarty visszafordult „régicdőségünk” felé. Fél századdal később Arany János írta le ezeket a sorokat: „Engem is a bánat megviselvén zordúl — vigasztért hő lelkem a multakba fordul”. Ma pedig... igen, ma is minden oka megvan az írónak, hogy a multba meneküljön a jelen és a jövő képei elől. Ilyen menekül-

possággal tanulmányozott, mert iskolapéldája volt a modern és kifogástalan munkának. — De sok minden megváltozhatott az Iparművészeti Iskola grafikai osztályának nyomdájában, amióta szegény jó Bárány és Mitterszky kollegáink elköltöztek az élők világából és a kedves Muhits tanárt a honvédelem a harctérre szólította. Erre gondolunk, amikor a bemutatott meghívót szemléljük. A meghívó szedése a lehető legprimitívebb. Az egész szöveg verzális szedés, de a „Meghívó” szó kurrens; a szöveg folytatatlanságát egy régi, régi fametszet bontja két részre; borzalmas hiba ilyen régi fametszetnek egy modern betűfajjal való összeházasítása. Nem tulozunk, ha azt írjuk, hogy ilyen szedés-

Könyv-
és lapkiadó-vállalat.

Ívetlapok, folyóiratok,
árjegyzékek, könyvek,
Részvények, naplók,
étlapok, falragaszok,
vignetták többszínnyo-
másu, díszes kivitelben,
Üzleti-könyvek gyára.

Folyószámla a Magyar-
Olasz Banknál.

Kisfaludy-Nyomda

Budapest, IV., Régiposta-utca 5.

Papíráru-
és papírzacsó-gyár.

Ugyiszer-, fűszeráru-
zacskók. Csomagoló-
papírok, függő-címkék,
Céghártya, levélpapír,
boríték, számla és min-
dennemű kereskedelmi
és reklámnymtatvány.

Csekkszámla a posta-
takarékp.-nál.

Kisfaludy-Nyomda

Budapest, IV., Régiposta-utca 5.

Ívetlapok, folyóiratok,
árjegyzékek, könyvek,
falragaszok, étlapok,
míllapok, prospektusok,

Könyv- és lapkiadó
vállalat.

Levélpapír, céghártya,
boríték, számla és min-
dennemű kereskedelmi
és reklámnymtatvány.

A Magyar Grafika
melléklete

Iésnek érzem Beöthy Zsolt elhatározását is, hogy újra kiadatja néhány régi elbeszélését. Ezek az írások hozzáférhetetlenek voltak a mai közönség számára; ujdonságok — és olyan ujdonságok, melyeken egy lehelete sem érzik meg annak, amin író és közönség az utolsó években, az utolsó évtizedekben keresztülment. Erre van legnagyobb szüksége mindnyájunk sebesült lelkének. Beöthy elbeszélésein jólesően látszik meg, hogy talán négy évtizeddel ezelőtt íródtak. Realizmus csak annyi van bennük, amennyi a józan, egészséges magyar írásokban mindig is volt. Egységes, emelkedetten idealista világnézet és erkölcsi felfogás árad belőlük. Szerkeztük az igazi novella-szerkezet; fölösleges csatrák és kitérések nélkül, drámai jelenetekben van sürítve a lényeg. A stílus — igen, ezen is meglátszik az évek múlása; nem mintha a magyar széppróza elismert mesterének nyelve, stílusa elavulhatott volna ennyi idő alatt, — mert a magyar próza olyan vargabetűkben halad, hogy sokszor huszesztendő írásokat is idegenszerűnek érzünk. Az állandóság, az egyenesvonalu fejlődés hiányzik a mi prózáinkból, mely tökéletes volt már a XVII. században egy Pázmány tollán, s a XIX. században háromszor is újra kezdte félénk szárnypróbálgatásait. A mai magyar stílustól távol van a Beöthy „Régi nőtáinak“ stílusa; de ha a sok kis vargabetűt késő nemzedékek summásan összefoglalják majd egy egyenes vonalba: abba belé fog esni.

ÚJ KÖNYVEK

Az Athenaeum kiadásában újabban a következő könyvek jelentek meg: Dr. Nádas László: „A magyar államadóssági címletek nosztrifikálása tárgyában megjelent rendeletek gyűjteménye“; ára 36 korona. — Oskar Wilde: A readingi feyház balladája“, fordította Tóth Árpád (Modern Könyvtár új száma); ára 8 korona. — Nansen Péter: „Szent békesség“; fordította Telekes Béla (Olcsó Regény legújabb kötete); ára 15 korona. — Daudet: „Ijabb Fromont és idős Risier“; fordította Wildner Ödön (az Athenaeum Könyvtár 76 kötete); ára 50 korona. — Kosáryné Réz Lola: „Álom“; ára 80 korona.

PÁLYÁZATOK

A FUCHS DÁVID-CÉG PÁLYÁZATA

Általános érdeklődést keltett Fuchs Dávid grafikai szaküzlet cég 5000 koronás pályázata, melyet számlára, illetve levélfejezre írt ki. Több oldalról azt a kérést intézték hozzánk, hogy a beküldési határidőt toljuk ki. Ez a kérés — sajnos — nem teljesíthető, s így a pályázni óhajtó kollegáknak február hó 15-ig kell munkáikat beküldeni. Immár ketten is érdeklődtek lapunknál aziránt, hogy alnyomatokat lehet-e alkalmazni a pályamunkáknál? Véleményünk az, hogy alnyomat is alkalmazható.

EZERKORONÁS PÁLYÁZATUNK

ismét meddő. Mindössze négy szaktárstól kaptunk munkákat és pedig: Spitz Adolf (Pesti Lloyd-nyomda), Romberger Tivadar (Buschmann-nyomda), Oszter Lajos (Apostol-nyomda rt.) és Bagó Mihály (Kecskemét). A pályázat tehát nem dönthető el s a kitűzött összeget

TELEFON JÓZSEF 72-39

Gépjavitásokat,
gépszereléseket
és autogénhegesztést
szakszerűen és
pontosan eszközöl

KLEIN ERNŐ GÉPMŰHELYE

Budapest VII,
István-ut 4

Állandóan raktáron
tart tökéletesen
javított gépeket

HASZNÁLT GÉPEKET
VESZ

Telefonszám József 32-03

HORVÁT LAJOS
GRAFIKAI
SZAKÜZLETE
BUDAPEST VI, ARÉNA-UT 80

Szállit azonnal raktárról teljes
KÖNYVNYOMDAI,
KÖNYOMDAI,
KÖNYVKÖTÉSZETI,
DOBOZGYÁRI
berendezéseket és mindennemű
szerelvényeket

Gépek javítása szavatosság mellett

újabb pályázatra szánjuk. Végtelenül sajnáljuk, hogy ez az első pályázat-kísérletünk nem járt eredménnyel, holott ez lett volna a legérdekesebbje a szedés-nyomás pályázatoknak, amiket eddig kiírtak. Új pályázatunk feltételeit e rovatban fogjuk közölni.

M Ű V É S Z E T

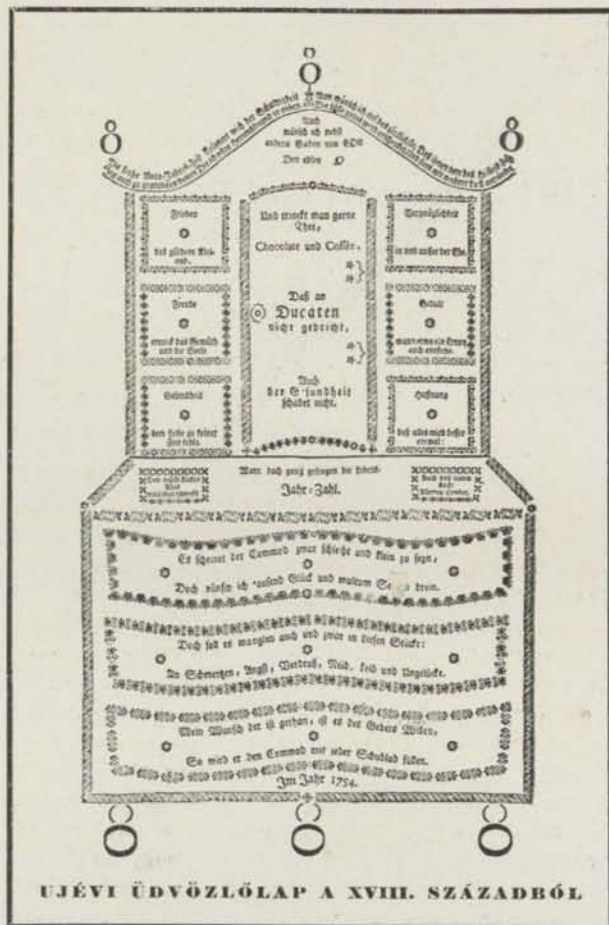
KÖNYVKIÁLLÍTÁS

Németország, amelynek nyomtatóipara a háború előtt soha nem remélt magasságokba emelkedett, remrégiben egy kiállításon bizonyosságát adta annak, hogy csodálatos energiáját nem tudták összetörni ellenségei. A frankfurti őszi vásárral kapcsolatban ugyanis egy grafikai áruminta-kiállítást is bemutattak, amely minden szakmának könyveit egy a nekik megfelelő miliőben, izléses elrendezésben mutatta be. Így volt: általános műveltségi szoba, egyszerű polgár könyves szobája, a szakmai szervezeti könyvtár, a politikus szobája, orvosi, tanítói, mérnöki dolgozószoba, egy műbarát könyvesháza, a nagyvilági nő olvasója, egy zeneszalon, stb. A foglalkozási ágnak megfelelő könyveket természetesen megfelelő izléssel rendezték el s az is természetes, hogy — németekről lévén szó — volt egy terem, amely a német könyv fejlődését a tizenhatodik századtól kezdve mutatta be. A könyvkiállítás kifejezés azonban aligha fedi teljesen az áruminta-vásár tartalmát, amelyen a legkülönbözőbb metszetek és nyomdatechnikai sokszorosítások gyönyörködtették a publikumot. Ennyi egy helyi vásár időleges bemutatójának mindenesetre elég egy legyőzött, leromlott, éhező ország részéről.

SZÜKSÉGPÉNZKIÁLLÍTÁS

Szükség törvényt bont, mint a magyar közmondás tartja, de egyúttal igen jó keresethez is juttatja azokat, akik a szükségből előbb pénzt csinálnak, lehetőleg sok és jó váltópénzt, azután ezekből egész szériákat állítanak össze, majd elkezdenek vele csereberélni, hogy végzetül sokszor husz és huszonötfilleres színes váltópénzből milliomosok lehessenek. Annak a csendes örületnek, mely az egész világot a bélyeggyűjtés terén elfogta, miért ne lehetett volna átterjednie a szükségpénzekre is, holott ezek is vannak olyan olcsók és jelentéktelenek, mint a postabélyegek. S így sokezer csendes, de szenvedélyes gyűjtő munkájából született meg

az első osztrák szükségpénzkiállítás, amely azonban nemcsak a legkisebb stájer, tiroli és egyéb osztrák falvak szükségpénzeit ölelte fel, de még a történeti, „sajn”-pénzeknek, az aszignátáknak, a magyar szovjetcéznak és egyéb jancsibankóknak is helyet szorított. S hogy e vetélkedés a pénzkibocsátás terén milyen jól felfogott bolondságokra ragadtatja az osztrák községeket, arra példa Eferding nagyközség, amely egymaga négyszázhatvanféle szükségpénzt bocsátott ki eddig, verve ezzel az összes többi osztrák falvakat s boldoggá téve egy

Brattfeld Albert nevű gyűjtőt, akinek egy teljes szériája van ebből az eferdingi pénzből első példányokkal, hibás példányokkal, hibás utánnyomatokkal, korrekturapéldányokkal, a metsző kezevonásával, egyszóval minden olyan jóval, ami egy csendes, nem közveszélyes gyűjtőt boldoggá tehet.

K Ü L F Ö L D

BERLINI LEVÉL

A berlini szakkörökben élénk élet folyik. Mindenütt sietnek a leromboltat felépíteni: a mulasztottakat pótolni. Legutóbb a Typographische Vereinigung helyiségében Poeschel E. C. nyomdatulajdonos tartott előadást „A tipográfia szabályai” címen. Előadó abból a régi „zokásból” vezette le előadását, hogy a nyomdászok „a fekete művészet legényei”-nek vallották magukat és felvetette a kérdést, mennyiben felel meg ez a tényeknek? Teremt-e

VIDÉKRE IS

szállít nyomdai

PAPIROST

mindenféle minőségben

HAAS SÁNDOR

Budapest IX, Mátyás-utca

9. sz.

a nyomdaipar olyasmít, ami a művészet jelzőt joggal igényelheti? A nyomdászt köti az ólombetűk merev volta és minden mozgathatóságuk dacára nem tud a tipográfiai szabályoktól szabadulni, hanem törekednie kell ezen belül munkáinak művészi külsőt adni. Ezen súlyosbító körülmény dacára sok olyan hálás feladat vár a nyomdászra, amelyekkel érdemes foglalkozni. Magában az, hogy a nyomdász munkaköre kulturmunkának nevezhető, értékesíti teszi az ő munkáját, ami bizonyos mértékben művészi tevékenységnek nem is nevezhető, éppen ezért a nyomdász a jó iparos tiszteletreméltó címével is meg fog elégedni. Ismertette előadó az ipar és művészet viszonyát a középkorban, amely együttműködés manapság a munkamegosztás elve alapján nem lehetséges. Mégis ha a nyomdász hívatásának kifogástalanul meg akar felelni, felesületesen jó tulajdonságain kívül minden tekintetben megfelelő technikai képzettséggel és jó általános műveltséggel kell bírnia. Végül természetesen szóba került a szabad művészetek behatása a könyvnyomtatásra, illetőleg a sokat vitatott expresszionizmus, amely aktualitásánál fogva különös érdeklődést váltott ki. Az ezen irány kedvelői mindenesetre különleges kívánságokat támasztanak a nyomdással szemben. Ezen irányzat követésénél a nyomdásznak nem szabad ragaszkodnia öröklött szabályokhoz és előírásokhoz.

A berlini Typographische Gesellschaftban a lepzigi Technikum főir Buchdrucker igazgatója, Engel-Hardt tartott előadást „Az összhang a nyomtatványokon” címen. Fejtegetéseit abból az igazságból merítette, hogy az arany metszés a szedések előállításánál gyakorlati segédeszköz, amely arra szolgál, hogy a könyvek és egyéb nyomtatványok kivétel tekintetében összhangban lévő egészet alkossanak. (Az előadás lényegében ugyanazt tartalmazza, mint amit legutóbbi számunkban e tárgyról Kun. Mihály „Hogyan szedjük?” című közleményében elmondott.) Elismerendő ugyan, — mondta előadó — hogy az igazi művész ugyan az arany metszés segédeszköze nélkül is összhangban lévő műveket állít el, általánosságban az arany metszés mégis csak értékes irányító. Nem szabad azonban elfelejtetni, hogy az arany metszést a gyakorlatban sematikus módon nem, hanem csakis hozzáértéssel szabad alkalmazni.

WEISS ADOLF

FELJEGYZÉSEK

A FŐNÖKEGYESÜLET ÉS A VNYOSZ FÜZIÓJA

A vidéki és fővárosi nyomdatulajdonosok egyesületének fúziója a gyűlekezési jog felfüggesztése folytán csupán a múlt hó 27-én volt fogadosítható. A Főnökegyesület rendkívüli közgyűlése hozzájárult a választmány által már elfogadott fúzió eszméjéhez és ennek kapcsán az egyesület címét is „Magyarországi Grafikai és Rokoniiparosok Főnökegyesületé”-re változtatta meg. Miután a vidéki nyomdatulajdonosok az egyesületen belül külön szakosztályként intézik ügyeiket, az egyesület elnökségébe mint alelnök Klein Samu (Miskolc) és mint helyettes főtitkár Molnár Mór (Szekszárd) választottak meg. Ez a fúzió régi óhaja volt a vidéki nyomdatulajdonosoknak, mert ettől várják a versenyviszonyok meg-

Telefonszám 82-35

FESTÉKEK

kő- és
könyvnyomdák
részére

raktárról azonnal szállít

GEBR. SCHMIDT

G. m. b. H.,
Frankfurt a/M. és Berlin,
festékgyárának
magyarországi
vezérképviselője,

a

FREUND- BARÁT-FÉLE ÜGYNÖKSÉG ÉS GRAFIKAI SZAKÜZLET

BUDAPEST V,
ORSZÁGHÁZ-TÉR

4

Mindennemű
kő- és könyvnyomdai, valamint
könyvkötészeti
üzemi és berendezési cikkek
raktára

javulását, valamint a munkabérek egységesítését, illetőleg a vidéki viszonyoknak megfelelő megállapítását.

„GRAFIKAI FŐNÖKÖK TÁRSASKÖRE“

vagy valamilyen hasonló című klubszerű intézmény létesítésén fáradoznak a budapesti nyomdatulajdonosok. Rájöttek ugyanis a már hónapokkal ezelőtt rendszeresített kávéházi összejövetelekből, hogy a kartársi megértés ápolására ez a legalkalmasabb mód és hogy a megértés következményeként sok oly dolog talál a fehér asztalnál elintézésre, amely egyébként a Főnökegyesület hivatalos közbenjárását tenné szükségessé. A Főnökegyesület helyiségei a társaskör céljainak megfelelően rendeztetnek be, amely munkálatok folyamatban vannak. Még a helyiségek átadása előtt a klub forma szerint is meg fog alakulni.

SZAKELŐADÁSOK A KÖNYVKÖTŐK SZAKEGYESÜLETÉBEN

Lassan-lassan meg fog indulni a grafikai szakmákban is az elevebb szakmafejlesztési munka. A könyvkötők szakegyesülete hosszú szünet után január hó 12-én kezdte meg szakelőadás-sorozatát. Az első előadást Jaschik Álmos tanár, lapunk munkatársa tartotta meg a könyvkötés történetéről. A folytatólagos előadások minden szerdán este ½ órakor tartatnak meg a könyvkötők szakegyesületének nagytermében (VII. Lövdöde-tér 2.), s azokon vendégeket is szívesen látnak.

MELLÉKLETEINK

Lapunk jelen számában a házilag előállított négyoldalas mellékleten kívül a Kisfaludy-nyomda levélfejt és cégjegyét és egy litográfiai uton készült mellékletet találunk olvasóink. A Kisfaludy-nyomda mellékletét Neufeld Dezső, a cég tulajdonosa szedte. Munkája izléses és finom hatása. — A litográfált melléklet a Mythos-mosó-szer reklámpakátjának kisebbített reprodukciója, melyet Faragó Géza rajza után Seidner Emil litográfiai műintézete és plakátgyára állított elő a töle megszokott precizitással és szakértelemmel.

1921. évi január hó 22-én.

Kiadó Bíró Miklós. Felelős szerkesztő Wanko Vilmos Főmunkatárs Gondos Ignác és Kun Mihály. Nyomatja Bíró Miklós nyomdai műintézete, IX., Ráday-utca 26.

A lap kliséit a Sokszorosító Ipar rt. készítette.

210 kilogram garmondra öntött borgisz
GOLIÁTH-ANTIKA

(mely egy speciális munkához csak egyszer volt használva s így majdnem teljesen új még) jutányos áron eladó.

KNER IZIDOR KÖNYVNYOMDÁSZ
G y o m a

LINOTYPE

SZEDŐGÉPEK

rövid szállítási határidő mellett
UJRA KAPHATÓK!

GUTENBERG-HÁZ GEEL TESTVÉREK

Cégvezető Korinek József

BUDAPEST VIII., BEZERÉDY-UTCA 4

Telefon József 44-18

Szedőgépekkel, gyorssajtókkal és körforgógéppel
felszerelt

NYOMDÁT VENNÉK

Esetleg egyes nyomdagépeket is veszek.

Kimerítő ajánlatot „Druckerei 185/747“ jeligére

M. DUKES NACHF. AG., WIEN I.

Wollzeile, címre kérek

PUSZTAFI ZSIGMOND

GRAFIKAI SZAKÜZLET

Budapest V.

Tátra-utca 6. szám

Telefon 31-43

RÓNA JÓZSEF
GRAFIKAI GÉPEK ÉS
SZERELVÉNYEK
GYÁRA

Budapest

III, Bécsi-ut 42. szám

Telefon 54-48